International Geography Symposium on the 30th Anniversary of TUCAUM

3-6 October 2018

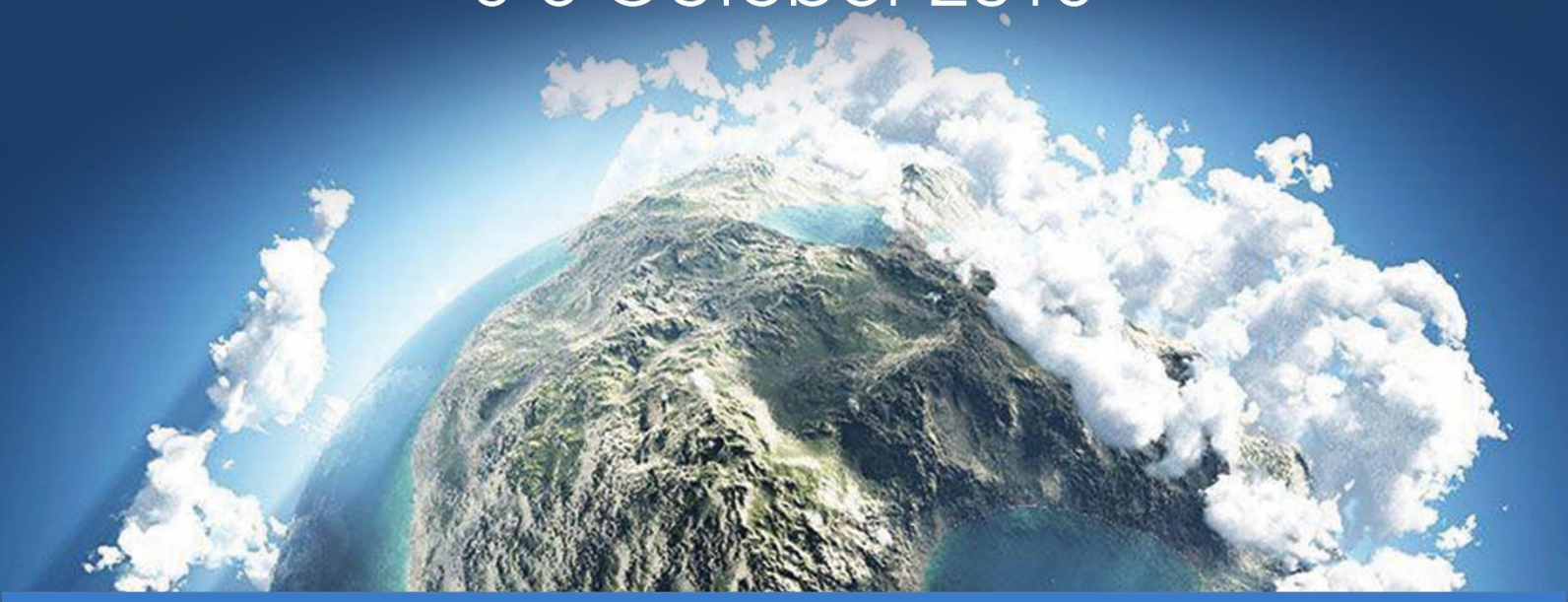

PROCEEDINGS

BİLDİRİ KİTABI

Editors/Editörler

Necla Türkoğlu, Rüya Bayar, Kerime Karabacak, Ceyda Kurtar Anlı, Hatice Kılar, Ergin Gökkaya

Contact: tucaum.ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi
TÜCAUM

Ankara University
Research Center of Turkish Geography

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM ON THE 30th ANNIVERSARY OF TUCAUM 3-6 OCTOBER 2018

TÜCAUM 30. YIL ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU 3-6 EKİM 2018

PROCEEDINGS

BİLDİRİLER KİTABI

EDİTÖRLER
Necla Türkoğlu
Rüya Bayar
Kerime Karabacak
Ceyda Kurtar Anlı
Hatice Kılar
Ergin Gökkaya

Ankara-2018

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi
TÜCAUM

Ankara University
Research Center of Turkish Geography

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM ON THE 30th ANNIVERSARY OF TUCAUM 3-6 OCTOBER 2018

TÜCAUM 30. YIL ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU 3-6 EKİM 2018

EDİTÖRLER
Necla Türkoğlu
Rüya Bayar
Kerime Karabacak
Ceyda Kurtar Anlı
Hatice Kılar
Ergin Gökkaya

ISBN: 978-605-136-416-2

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarlarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da her hangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Bu kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

Ankara-2018

HEAD of ORGANIZING COMMITTEE
(DÜZENLEME KURULU BAŞKANI)
Necla Türkoğlu

VICE HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE
(DÜZENLEME KURULU BAŞKAN YARDIMCISI)
Rüya Bayar

ORGANIZING COMMITTEE
(DÜZENLEME KURULU)

Necla Türkoğlu
E. Murat Özgür
Hakan Yiğitbaşıoğlu
İhsan Çiçek
Mehmet Somuncu
Uğur Doğan
Mutlu Yılmaz
M. Murat Yüceşahin
Nuri Yavan
Nurettin Özgen
C. Erdem Bekaroğlu
Erkan Yılmaz
Olgu Aydın
Rüya Bayar
Kerime Karabacak
Ayla Deniz
Ceyda Kurtar Anlı
M. Tahsin Şahin
Hatice Kılar
Ergin Gökkaya
Canan Ayberk

HEAD OF TRIP
(GEZİ SORUMLUSU)
Mutlu Yılmaz

SECRETARY
(SEKRETERYA)
Ayla Deniz
Ceyda Kurtar Anlı
M. Tahsin Şahin
Hatice Kılar
Ergin Gökkaya
Canan Ayberk

BİLİM KURULU (Ada göre alfabetik sıralı)
(SCIENTIFIC COMMITTEE- Alphabetical order by name)

Abdullah Soykan-Balıkesir University, Turkey
Adem Başıbüyük-Erzincan University, Turkey
Ahmet Evren Erginal-Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Ali Özçağlar – Karabük University, Turkey
Ali Yılmaz – Uşak University, Turkey
Alpaslan Aliağaoğlu- Balıkesir University, Turkey
Andreas Matzarakis- German Meteorological Service, Germany
Ayşe Nur Timor- İstanbul University, Turkey
Barbaros Gönençgil-İstanbul University, Turkey
Cengiz Akbulak- Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Cevdet Yılmaz- Ondokuz Mayıs University, Turkey
Don Patton- University of California, USA
Ecmel Erlat- Ege University, Turkey
Erdal Karakaş- Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Eren Yürüdür-Gaziosmanpaşa University, Turkey
Ertuğ Öner- Ege University, Turkey
E. Murat Özgür - Ankara University, Turkey
Faruk Alaeddinoğlu-Van Yüzüncü Yıl University, Turkey
Füsun Baykal-Ege University, Turkey
Gözde Emekli-Ege University, Turkey
Gürcan Gürgen-Ankara University, Turkey
Harun Tunçel-Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Hasan Tatlı-Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
İbrahim Atalay-Karabük University, Turkey
İbrahim Kopar-Atatürk University, Turkey
İbrahim Sirkeci- Regent's University London, UK
İhsan Bulut-Akdeniz University, Turkey
İhsan Çiçek-Ankara University, Turkey
İsa Cürebal-Balıkesir University, Turkey
İsmet Akova-İstanbul University, Turkey
Kaoru Kashima-Kyushu University, Japan
Kenan Arınç-Atatürk University, Turkey
Marcel Mindrescu-University of Suceava, Romania
Maria Paradiso-Universit degli Studi del Sannio, Italia
Meral Avcı- İstanbul University, Turkey
Mehmet Ali Özdemir-Kocatepe University, Turkey
M. Hakan Yiğitbaşıoğlu-Ankara University, Turkey
Mehmet Somuncu-Ankara University, Turkey
Mehmet Zaman-Atatürk University, Turkey
Mehmet Zeydin Yıldız-Van Yüzüncü Yıl University, Turkey
Mesut Doğan-İstanbul University, Turkey
Murat Karabulut- Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Turkey

Murat Sunkar- Fırat University, Turkey
Mustafa Mutluer- Ege University, Turkey
Necmettin Elmastaş-Harran University, Turkey
Nuran Taşlıgil-Marmara University, Turkey
Nuriye Garipağaoğlu-Marmara University, Turkey
Nurten Günal-Marmara University, Turkey
Orhan Deniz-Van Yüzüncü Yıl University, Turkey
Osman Gümüşçü-Çankırı Karatekin University, Turkey
Özlem Sertkaya Doğan-İstanbul University, Turkey
Rahman Nurković-University in Sarajevo, Bosnia -Herzegovina
Ramiz Mammadov-Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Saadettin Tonbul-Fırat University, Turkey
Saliha Koday-Atatürk University, Turkey
Sedat Avcı-İstanbul University, Turkey
Semra Günay Aktaş-Anadolu University, Turkey
Serhat Zaman-Uludağ University, Turkey
Sevil Sargın-Marmara University, Turkey
Süheyla Akova-İstanbul University, Turkey
Şermin Tağıl-Bakırçay University, Turkey
Şevket Işık-Ege University, Turkey
Telat Koç-Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Tevfik Erkal-Çankırı Karatekin University, Turkey
Uğur Doğan-Ankara University, Turkey
Ülkü Eser Ünaldı- Gazi University, Turkey
Vedat Çalışkan-Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Warren Eastwood-University of Birmingham, UK
Zeki Koday-Atatürk University, Turkey

Düzenleme *(Book Design)*
Arş.Gör. Ceyda Kurtar Anlı

İLETİŞİM *(Contact):*
Ankara Üniversitesi, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi,
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 06100, Sıhhiye / ANKARA
Tel (Phone): (312) 310 32 80/1218-1244
Faks (Fax): (312) 310 57 13
E-posta (e-mail): tucaum@ankara.edu.tr

CONTENTS *(İçindekiler)*

PRESENTATION AND OPENING SPEECHES *(Takdim ve Açılış Konuşmaları)*	
Presentation *(Takdim)* Necla Türkoğlu	**2**
Records of Quaternary Climate in Turkey: A Review *Türkiye'de kuaterner iklim kayıtları: Bir inceleme* **Catherine Kuzucuoğlu**	**3**
The Human Transformation on Anatolia's Landscapes Since the Beginning of Farming *Tarımın başlangıcından bu yana Anadolu topraklarında beşerî dönüşüm* **Neil Roberts**	**10**

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM ON THE 30th ANNIVERSARY OF TUCAUM *TÜCAUM 30. YIL ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU*	
FULL TEXTS OF PROCEEDINGS *BİLDİRİ TAM METİNLERİ*	
Türkiye'deki Yavaş Şehirlerin Sürdürülebilir Turizm Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi *Evaluation of sustainable tourism geography of slow cities in Turkey* **Abdurrahman Dinç**	**12**
Ulucak (Uşak) Peribacalarının Doğal Ortam Özelikleri *Natural environment characteristics open Ulucak (Uşak)* **Ahmet Atasoy**	**22**
M.S. 740 İznik Depreminin Yalı Taşlarındaki İzi ve Su Altındaki Bazilika ile İlişkisine Dair Tartışma *Discussion on evidence of AD 740 İznik Earthquake on beackrocks and its relation with submerged basilica* **Ahmet Evren Erginal**	**35**
Toprak Kabuk Oluşumunun Farklı Arazi Kullanımları ile İlişkisi: Samsun İli Örneği *Relationship of soil crust formation with different land uses: Case study of Samsun province* **Ali İmamoğlu, Orhan Dengiz**	**39**
Büyükşehir Belediyeli İllerde Yok Sayılan Kasabalar Üzerine Bir Analiz *An analysis on ignored towns in provinces with metropolitan municipalities* **Ali Özçağlar**	**51**
Reinhard Stewig'in Bursa Şehri için Belirlediği Nitelikler *Characteristics Determined for Bursa by Reinhard Stewig* **Ali Yiğit**	**66**
Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı'nın Korunan Alan Yönetiminin Değerlendirilmesi *Evaluating protected area management of Battle of Sakarya National Historic Park* **Alican Berber, Mehmet Somuncu**	**83**
Türkiye'de Yağışın Mekânsal Analizi *Spatial analysis of precipitation in Turkey* **Ayşe Çağlıyan, Gülsen Ayhan**	**103**
Peltier'e Göre Türkiye'nin Morfojenetik Bölgelerinin Belirlenmesi *Determination of Turkey's morphogenetic region by Peltier* **Barbaros Gönençgil, Osman Sarıgül**	**121**
Ankara Savunma ve Havacılık Sanayi Kümelenmesinde Firmaların Rekabet Kapasitesini Etkileyen Faktörler *Factors affecting competitive capacity of firms in the Ankara defense and aviation industry cluster* **Bilge Armatlı Köroğlu, Tanyel Özelçi Eceral**	**138**

Auschwitz-Birkenau Anıt ve Müzesi'nin (Polonya) Hüzün Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi *Evaluation of Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum (Poland) in terms of dark tourism* **Caner Hıdır, Mehmet Somuncu**	**150**
Kemer İlçesindeki Esnafın Turizm ve Turist ile İlgili Tutumları *Artisan attitudes towards tourism and tourist in Kemer district* **Cemali Sarı, Sinem Eren Bayraktar**	**167**
Kumluca'da Meydana Gelen Doğal Afetlerin Yerel Halk Üzerine Sosyoekonomik Etkileri *Socioeconomic effects of natural disasters in Kumluca district on local people* **Cemali Sarı, Şerife Günay**	**188**
Oluşum Sebepleri, Verdiği Zararlar ve Alınan Önlemler Bağlamında Samsun- Atakum Sel ve Taşkınları *In the context of formation causes, damages that given and measures taken floods and torrent of Samsun – Atakum* **Cevdet Yılmaz, Mutlu Kaya**	**201**
Güneş Enerjisinin İstihdam Açısından Önemi *The importance of solar energy in terms of employment* **Cihan Sert Kart, Yusuf Can Çalışır, Mutlu Yılmaz**	**217**
Aygır Gölü Çökellerinin Çoklu Proksi Verilerine Göre Kuzeydoğu Anadolu'da Son 550 Yıldaki İklimsel Salınımlar *Climatic oscillations in the last 550 years in northeast Anatolia based on multiple proxy data of lake Aygır sediments* **Çağlar Çakır, Ahmet Evren Erginal**	**226**
Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Gündelik Yaşam Pratikleri *Daily life experience of syrian refugees in Antakya* **Deniz Cengiz, E. Murat Özgür, Selin Yıldız**	**232**
Umurbey Deltası Kıyı Çizgisinin Zamansal Değişiminin Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Belirlenmesi *Determination of temporal change of Umurbey Delta coastline using remote sensing and geographical information systems* **Derya Çakaroz, Beyhan Öztürk, Emre Özelkan**	**239**
TRA1 Düzey 2 Bölge Planı (2014 – 2023) Hazırlığı Kapsamında Ele Alınan Öngörü Literatürü ve Öncü Bölgeler Kavramı *The concepts of pioneering model regions and foresight literature employed in the preparation of the development plan of TRA1 NUTS 2 region* **Emine Bilgen Eymirli, Süleyman Toy**	**251**
Türkiye'de Elektrik Enerjisi Üretiminde Doğal Gazın Yeri ve Enerji Ekonomisi Açısından Önemi *The significance of natural gas in terms of energy in manufacuring system of electric energy in Turkey* **Emir Taşkın, Mutlu Yılmaz**	**261**
Babia Gora Milli Parkı'nda Turizm ve Rekreasyon Aktiviteleri ve Ziyaretçi Yönetimi *Tourism and recreation activities and visitor management in Babia Gora National Park* **Erhan Göksu, Mehmet Somuncu**	**272**
Doğu Anadolu Yüksek Platosu'nun Manto Destekli Asimetrik Dom Yapısının Jeomorfolojik Analizi *The geomorphic patterns of a mantle supported asymmetrical dome structure of The East Anatolian High Plateau* **Erkan Yılmaz, C. Erdem Bekaroğlu, Şule Gürboğa**	**286**

Bornova Ovası ile Bayraklı Höyüğü Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları (İzmir) *Paleogeographical and Geoarchaeological Reserach around Bornova Plain and Bayraklı Mound (Izmir)* **Ertuğ Öner, Serdar Vardar, Aylin Karadaş, Rifat İlhan**	**296**
Alazani Vadisinin Paleocoğrafyasında Didi Gora Höyüğünün Jeoarkeolojisi (Tiflis – Gürcistan) *Geoarchaeology of Didi Gora Höyük in Paleogeography of the Alazani Valley (Tibilisi – Georgia)* **Ertuğ Öner, Serdar Vardar**	**313**
Coğrafi Gerontoloji: Coğrafya ile Gerontolojinin Kesişiminde Bir Disiplinin Oluşumu *Geographical gerontology: the constitution of a discipline at the intersection of geography and gerontology* **Ertuğrul Murat Özgür**	**324**
Diyarbakır İlinde Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı *Distribution of settlements in Diyarbakir province based on elevation levels* **Esen Durmuş**	**336**
Coğrafi Bilgi Sistemleri Yardımıyla Trafik Kazalarının Analizi: Karabük Merkez İlçe Örneği *Analyzing of the traffic accident by the geographic information systems (GIS): Karabük merkez district example* **Esengül doğru, Fatih Aydın**	**355**
Van'da Sulak Alanların Mevcut Durumu ve Turizme Konu Olma Yeterlilikleri *The current stuation of wetland areas in Van and their qualifications for tourism* **Faruk Alaeddinoğlu, Bahtiyar Aydın**	**370**
Çorum İli Doğal Turistik Çekicilikleri Destinasyonuna Bir Katkı: Susuz (Güm Güm) Şelalesi *A contribution to the touristic and natural beauties destination of Çorum: The Susuz (Güm Güm) Waterfall* **Faruk Aylar, Halil İbrahim Zeybek**	**382**
Türkiye'de İnovasyonun Mekansal Dinamikleri *Spatial dynamics of innovation in Turkey* **Fatih Altuğ, Suat Tuysuz**	**401**
Türkiye'de Mevsimlik Göçlere Bir Örnek: Gezici Tarım İşçiliği *An example to seasonal migration in Turkey: Mobile agricultural labor* **Fatih Orhan, Erdal Akpınar**	**412**
Yeni Teknolojilere Dayalı Olarak Ankara Mobilya Sektörünün Yeniden Yapılanması *Restructuring of Ankara furniture industry based on new technologies* **Fatma Erdoğanaras, Tuğba Öndağ**	**424**
Bingöl Ovası ve Çevresinde Jeomorfolojik Birimlerle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler *The relations between geomorphological units and land use on Bingol plain and its surrounding* **Fatma Esen, Vedat Avcı**	**445**
Öğrencilerin Aksaray'a İlişkin Kentsel Çevre Algıları *Urban environmental perceptions of students towards Aksaray* **Funda Varnacı Uzun**	**458**
Kent Turizminde Kültür ve Yaratıcılık *Culture and creativity in city tourism* **Gözde Emekli**	**469**

Kültür Mirası Turizmi Açısından Kaya Oygu Aya Nikola Manastırı (Kıyıköy, Kırlareli) ve Antropojenik Etkiler *The Rock-Cut Aya Nikola Manastory for Cultural Heritage Tourism (Kıyıköy, Kırlareli) and Anthropogenic Impacts* **Gülsen Erginal**	**490**
Yenice'de (Çanakkale) Termal Turizm Potansiyeli ve Sorunlar: Kum Ilıcası ve Hıdırlar Kaplıcası *Thermal tourism potential and problems in Yenice (Çanakkale): Kum Ilıca and Hıdırlar Thermal Spring* **Gülsen Erginal**	**495**
Geleneksel Bir Sporun Coğrafyası: Türkiye'de Yağlı Güreşler (Kırkpınar-Edirne ve Çardak-Çanakkale Güreşleri) *Geography of a traditional sport: Oil wrestles in Turkey (wrestles in Kırkpınar, Edirne and Çardak, Çanakkale)* **Günay Özdemir, Vedat Çalışkan**	**501**
CBS ve Uzaktan Algılama ile RUSLE Toprak Erozyon Modeli: Bir Örnek Uluova ve Çevresi *Use soil erosion model with gis and remote sensing: A case study Uluova and environment* **Halil Günek**	**522**
Şehirlerin Yatay Gelişimlerinde Coğrafi Faktörlerin Etkisi: Manavgat Örneği *The effect of geographic factors in horizontal development of the cities: Manavgat sample* **Hamza Akengin , Yücel Dinç**	**532**
Yeşilırmak Deltasındaki (Samsun) Turistik Çekiciliklerin Ulaşılabilirlik Durumları *Availability of touristic attractions in Yeşilırmak Delta (Samsun)* **Harun Reşit Bağcı, Kemalettin şahin**	**551**
Türkiye'deki Periyodik Pazarların Sınıflandırılması *Classification of periodic markets in Turkey* **Harun Tunçel**	**563**
İki Kent Bir Temsil: Eskişehir ve Konya'da Neoliberal Kentleşmenin Mekân Üretimi *Two cities and one representation: Production of space in Eskişehir and Konya by neoliberal urbanization* **Hatice Turut, Ertuğrul Murat Özgür**	**572**
Akdağ Kütlesinde (Olur- Erzurum) Bitki Örtüsünün Ortam Koşullarına Göre Değişiminin Uzaktan Algılama (UA) ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Kullanılarak İncelenmesi *The investigation of the changes in vegetation according to ambient conditions by using remote sensing (UA) and geographical information systems (GIS) in Mt.Akdağ (Olur-Erzurum)* **Hüseyin Bayram, İbrahim Kopar, Mehmet Ali Çelik**	**584**
Doğu Akdeniz Kıta Sahanlığı Sorunsalı Üzerinden Doğalgaz Paylaşımı *Natural gas sharing on the Eastern Mediterranean continent coastal problematic* **Işılay Acar, Mutlu Yılmaz**	**597**
The Effects of Tectonic Movements on The Shaping of Topography, Karstification and Soil Formation in The South Western Part of Taurus Mountains in Turkey *Toros dağlarının batı kesiminde tektonik hareketlerin topografyanın şekillenmesi, karstlaşma ve toprak oluşumu üzerindeki etkileri* **İbrahim Atalay, Sevda Altunbaş, Ashfak Ahmad Khan, Mücahit Coşkun**	**608**
The Mountain Ecology of the Taurus Mountains and Its Effects on Nomadism *Toros dağlarinin ekolojisi ve nomadizm üzerindeki etkileri* **İbrahim Atalay, Sevda Altunbaş, Ashfak Ahmad Khan,Mücahit Coşkun**	**623**
Tarihi Göç Çalışmalarında Osmanlı Dönemi İstatistiki Kaynakları *Statistical resources of the Ottoman period in the historical migration studies* **İlker Yiğit**	**641**

Trabzon İli Tarım Topraklarının Toprak Kalite İndeksinin Değerlendirilmesi *Assessment of soil quality ındex for agricultural fields in Trabzon* **İnci Demirağ Turan, Orhan Dengiz, Mehmet Arif Özyazıcı**	**651**
Antakya'da (Hatay) 2017'de Meydana Gelen Yangınların Zamansal ve Mekânsal Dağılışı *Temporal and spatial distribution of fire occurred in Antakya (Hatay) in 2017* **İsmail Ölmez, Reşat Geçen**	**662**
Tarihi İpekyolu'ndan Erzurum'a Yaya Mülteci Akını ve Ortaya Çıkan Sorunlar *On foot refugee flood to Erzurum through historical silk road and encountered problems* **Kenan Arınç, Mehmet Zaman**	**677**
Girne İlçesi'nde (KKTC) Arazi Örtüsü Değişimi *Land cover change in Kyrenia, Cyprus* **Kerime Karabacak**	**692**
Turgutlu İlçesinde Aile Sağlığı Merkezlerinin (ASM) Konumlarının Erişilebilirlik Açısından CBS ile Analizi *Analysis of Family Health Centers (FHC) Locations in Turgutlu District by GIS for Accessibility* **Mehmet Deniz, Emine Kocaman, Mustafa Topuz**	**704**
Türkiye'deki Yaşam-Bölgelerinin Holdridge Yaşam-Zon Yöntemi İle Belirlenmesi *Determination life zones in Turkey via holdridge life-zone method* **Mehmet Kadri Tekin, Hasan Tatlı, Telat Koç**	**713**
Bilgi Yoğun İş Hizmeti Faaliyetlerinin Yer Seçim Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Ankara Metropol Kent Örneği *Factors affecting location preferences of knowledge intensive business services: the case of Ankara metropolitan city* **Mehmet Tahsin Şahin, Mutlu Yılmaz, Çiğdem Varol, Necla Türkoğlu**	**723**
Vakıflı Köyü Yeme-İçme Kültürü *Vakıflı village food-drink culture* **Mehmet Zeydin Yıldız, Serap Aksoy**	**734**
İklim Değişikliği Türkiye Turizmi için Bir Tehdit mi, Bir Fırsat mı? *Climate change: Threats or opportunity for Turkey's tourism?* **Mehmet Somuncu**	**748**
Ankara İlin'de Tarımsal Su Yönetimi *Agricultural water management in Ankara province* **Melis Merve Nayır, Mehmet Somuncu**	**772**
Rural Cultural Landscapes in the Mediterranean Geography: A Study in Antalya, Turkey *Akdeniz coğrafyasında kırsal kültürel peyzajlar: Antalya'da bir araştırma* **Meryem Atik, Veli Ortaçeşme, Emrah Yıldırım**	**792**
Türkiye Sıcaklıklarının Kuzey Atlantik Salınımı (NAO) İndisi ile İlişkisi *The relationship between Turkey temperatures and North Atlantic Oscillation (NAO) Index* **Mesut Demircan, Hüdaverdi Gürkan, Necla Türkoğlu, İhsan Çiçek**	**799**
Sosyal Ayrışmaların Mekânsal İzdüşümü: Suriyeli Kent Mültecileri Üzerine Bir Tartışma *Spatial reflection of social segregations: a discussion on Syrian urban refugees* **Mim Sertaç Tümtaş**	**813**
Burdur Gölleri Havzası'nın Morfolojik Özelliklerinin Belirlenmesinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanımı *Application of geographic ınformation system in the determination of the morphologic characteristics of Burdur lakes basin* **Muhammed Ali Yarıcı, Özlem Yağbasan**	**822**
Türkiye'de Yağış Eğilimleri (1955-2013) ve Atmosferik Dolaşım *Precipitation trends in Turkey (1955-2013) and atmospheric circulation* **Muhammet Topuz, Haralambos Feidas, Murat Karabulut**	**834**

Türkiye'de Coğrafyacı ve Coğrafya Eğitimcisi İkileminde Coğrafya Bilimi *Geography science in the dilemmas of geography educator and geography in Turkey* **Murat Tanrıkulu**	**846**
Tarihi Coğrafya Açısından Vadi Yerleşmelerine Bir Örnek: Dim Çayı Vadisi *An example of valley settlements in terms of historical geography: Dim River Valley* **Mustafa Ertürk, Gökhan Gökdemir**	**855**
Çukurova Bölgesi Sulak Alanlarının Önemi *Importance of Çukurova region's wetlands* **Mustafa Satar**	**867**
Osmancalı (Manisa) Köyünde Taşlaşmış Ormanlar Üzerine Coğrafi İnceleme *Geographical investigation on petrified forests in Osmancalı (Manisa) village* **Nami Yurtseven**	**875**
Coğrafya Araştırmalarında CORINE Verilerinin Kullanılması *Using CORINE data in geography surveys* **Nazan Karakaş Özür, Murat Ataol**	**893**
Türkiye'de Dağ ve Dağlık Alan Sınırlandırması için Bir Yaklaşım *An approach for the limitation of mountain and mountain areas in Turkey* **Neslihan Dal, Barbaros Gönençgil**	**907**
1991 Sonrasında Van'da Küçükbaş Hayvancılığın Gelişim Seyri ve Sorunları *Development and issues in small cattle breeding (sheep – goat lıvestock) in Van after 1991* **Numan Ertaş, Orhan Deniz**	**914**
İklim Değişikliğinin Tarıma Etkisi Konusunda Ankara Polatlı İlçesi'ndeki Çiftçilerin Algı ve Uyum Düzeyleri *Perception and adaptation levels of farmers about the impact of climate change on agriculture in the Polatlı district of Ankara province* **Nuray Çaltı, Mehmet Somuncu**	**932**
Türkiye'de Buzul İkliminin Görüldüğü Alanlar: Türkiye'de Güncel Buzul Var mı? *Polar frozen climate areas of Turkey: are there any actual glaciers in Turkey* **Onur Çalışkan, Aylin Çalışkan**	**953**
Türkiye'deki İskender Papağanı (Psittacula Eupatria) Antropik Habitatlarının Coğrafi Özellikleri *The geographical characteristics of anthropic habitat of Alexanderine Parrots (Psittacula Eupatria) in Turkey* **Onur Çalışkan, Aylin Çalışkan**	**961**
Çekerek Havzası'nın USLE Yöntemine Dayalı Erozyon Modellemesi *USLE method based erosion modeling of Çekerek Basin* **Orhan Mete Kılıç, Emre Duman, Kemal Ersayın**	**967**
Türkiye Peyzajlarının, Peyzaj Karakter Tip ve Alanlarının Tanımlanması *Identification of Turkey landscape, landscape character types and areas* **Osman Uzun**	**974**
Niğde Kentinde Kültürel Miras ve Kentsel Kimliğin Korunması Konusunda Bir Araştırma *A research on the protection of cultural heritage and urban identity in Nigde, a city in Turkey* **Özlem Uğurlu, Mehmet Somuncu**	**991**
Lefkoşa İlçesi'nin (KKTC) Yönetsel Coğrafya Bakımından Analizi *Analysis of Nicosia District (TRNC) in terms of administrative geography* **Pınar Erengin**	**1011**
Modern Econimic-Geographic Development of Bosnia and Herzegovina and Turkey *Bosna Hersek ve Türkiye'de modern ekonomik-coğrafi gelişimi* **Rahman Nurković**	**1031**
Sea and River Ports-Factors of Logistic and Traffıc Development of Bosnia and Herzegovina *Deniz ve nehir limanları -Bosna Hersek'in lojistik ve trafik gelişiminin faktörleri* **Rahman Nurković, Janusz Rewucki**	**1040**

Kırsal Ekonomide Kadının Önemi: Kayseri Gömürgen Köyü Yarı Göçer Kadınları *The importance of woman in rural economy: Seminomadic women in Gömürgen Village, Kayseri* **Ramazan Koca, Mehmet Somuncu**	**1049**
Doğu Karadeniz Dağlarında Buzul Gölleri, Dağılışı ve Morfometrik Özellikleri *Glacial lakes on Eastern Blacksea Mountain, Their distribution and morphometric properties* **Reşat Geçen, Vedat Toprak, Saadettin Tonbul**	**1057**
Sedimantolojik ve Paleontolojik Veriler ile Atburgazı (Söke/Aydın) Birikinti Konisinin Gelişimi *The evolution of Atburgazi (Söke / Aydın) alluvial fan with sedimentological and paleontological analysis* **Rifat İlhan, Ertuğ Öner**	**1077**
Alternatif Turizm Açısından Siirt İli'nde Yamaç Paraşütü Faaliyetleri *Paragliding activities in Siirt province in terms of alternative tourism* **Saliha Koday, Zeki Koday, Yusuf Kızılkan**	**1092**
Korkuteli Çayı Havzasında Erozyon Materyallerinin Taşınım Süreçleri *The processes of erosion materials transport in Korkuteli Stream Basin Area* **Seçkin Çakmak, Tuncer Demir, Ahmet Serdar Aytaç**	**1108**
Kentsel Dönüşümün Sosyal ve Mekânsal Etkileri: Yazıcıoğlu Mahallesi Örneği (Tokat) *Social and spatial effects of urban transformation: Yazıcıoglu neighborhood example (Tokat)* **Seçkin Hardal, Eren Yürüdür**	**1123**
İnegöl İlçesi'ni Etkileyen Hava Tipleri *Affecting Inegol county air types* **Semra İskân, Telat Koç**	**1129**
Kırsal Alanların Dönüşümünü Kavramsal Bakımından Yeniden Düşünmek *Rethinking from conceptual perspective of rural areas' transformation* **Serdar Ceylan, Mehmet Somuncu**	**1141**
İkinci Konut Turizmi ile Tarım Toprağının Elden Çıkışı: Pelitköy'de Kırsal Yoksulluk *Transformation of agricultural land with second home tourism: Rural poverty in Pelitköy* **Serdar Ceylan, Mehmet Somuncu**	**1156**
Kentsel Peyzaj Deseninin Geçiş Analizleri: Ankara Kenti Örneği *A gradient analysis of urban landscape pattern: A case study of Ankara City* **Serhat Cengiz, Dicle Oğuz**	**1171**
Antalya'da Hesaplanan ve Algılanan Termal Konforun Turizm Açısından İncelenmesi *Investigation of calculated and perceived thermal comfort in Antalya by the perspective of tourism* **Serhat Şensoy, Necla Türkoğlu, İhsan Çiçek, Ülkü Eser Ünaldı**	**1185**
Turgutlu'da (Manisa) Açık-Yeşil Alanların Değerlendirilmesi *Evaluation of open-green areas in Turgutlu (Manisa)* **Serpil Menteşe, Olgun Böbrek, Fatih Çakmak**	**1196**
Peyzaj Metrikleri Kullanarak Peyzaj Dinamiklerinin Analizi: Malatya Kenti *Analysis of landscape dynamics using landscape metrics: Malatya City* **Sevgi Görmüş, Serhat Cengiz, Bülent Yılmaz**	**1203**
Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Mekânın Algılanması ve Kullanılmasına İlişkin Bir Değerlendirme: Şanlıurfa Örneği *An evaluation of perceptions and use of space in the context of gender: An example of Şanlıurfa* **Sevli Öztürk, Sedat Benek**	**1213**
Küreselleşme Nereye? *Whither globalization?* **Suat Tuysuz, Adem Başıbüyük**	**1220**

Erzurum Ovası Sulak Alanı İçerisinde Bulunan Havalimanının Uçuş Hizmetlerine Meteorolojik Olayların Etkisinin İncelenmesi *Evaluation of the effects of meteorological events on flights, example of Erzurum International Airport* **Süleyman Toy, Emine Bilgen Eymirli**	**1225**
Kula UNESCO Global Jeoparkı: Türkiye'nin UNESCO Tescilli İlk ve Tek Global Jeoparkı *Kula UNESCO Global Geopark: Turkey's first and only global geopark registered by UNESCO* **Tuncer Demir, Ahmet Serdar Aytaç**	**1238**
Adana Seyhan'da Mavi Bulvar–Kıyıboyu Arasında Şehirsel Büyümeye Bağlı Yanlış Arazi Kullanımı ve Çözüm Önerileri *Iproper land use and solution suggestions concerned with civil growth between Mavi Bulvar and Kıyıboyu in Seyhan Adana* **Tülay Öcal, Ergin Canpolat**	**1244**
Çifteler İlçesi'ndeki Çiftçilerin İklim Değişikliğine Adaptasyon ve Algı Düzeyinin Belirlenmesi *Determining perception and adaptation levels of farmers to climate change in Çifteler district, Eskişehir* **Tülay Sevim, Mehmet Somuncu**	**1261**
Ekonomik ve Mekânsal Boyutlarıyla Sanayisizleşme *De-industrialization with economic and spatial dimensions* **Uğurcan Ayık, Sedat Avcı**	**1276**
Mağaralar ve Bozburun Yarımadası'ndan Örnekler (Marmaris – Muğla) *Caves and examples from Bozburun Peninsula (Marmaris- Muğla)* **Ümit Günhan, Serdar Vardar, Ertuğ Öner**	**1289**
Elâzığ-Tatvan Demiryolu Deplase Hattının Bingöl-Muş Arasındaki Bölümünün Doğal Riskler Açısından Değerlendirilmesi *Evaluation of Elâzığ-Tatvan railroad displacement line, the section between Bingöl and Muş, in terms of natural risks* **Vedat Avcı, Fatma Esen**	**1305**
Türkiye'de Geleneksel Panayırlar: Birbirine Bağlı Bir Sistemde Çözülme ve Kültürel Fonksiyonlarda Kayıplar *Traditional fairs in Turkey: Dissolution of an interconnected system and disappearances in cultural functions* **Vedat Çalışkan**	**1318**
Ekstrem Sıcaklıkların Zamansal Değişkenliği: İç Anadolu Bölgesi *Temporal variability of extreme temperature: Central Anatolia Region* **Zahide Acar, Barbaros Gönençgil**	**1333**
Türkiye'de Yabancı Yurtlu Bitki Türlerinin Kullanımının Değerlendirilmesi *Evaluation of using exotic plant species at Turkey* **Zerrin Söğüt**	**1344**

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM ON THE 30th ANNIVERSARY OF TUCAUM
TÜCAUM 30. YIL ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU

ABSTRACTS OF PROCEEDINGS
BİLDİRİ ÖZETLERİ

RUSLE (3D) Modeli Kullanılarak Toprak Erozyonu Tahmini: Kille Çayı Havzası Örneği *Assessment of soil erosion by RUSLE (3D) model: A case study of Kille River* **Abdullah Soykan, Yunus Emre Mutlu, Murat Fıçıcı**	**1355**
Akdağ Kütlesi'nde Göreceli Tektonik Aktivite Sınıflaması (Iat) *Classification of relative tectonic activity in Akdağ mass* **Ali Erkan**	**1357**
Ünye'de Cumhuriyet Dönemi Kentsel Nüfus Değişimi *Urban population change during republic period in Ünye* **Ali Yamak, Barış Taş**	**1358**
'Bu Duvarlar Bizim Hatırlama Defterimiz': Bir Hafıza Mekânı Olarak İstanbul Aya Panteleymon Ortodoks Kilisesi *'These walls are our recall diary': İstanbul Aya Panteleymon Ortodoks Church* **Ayla Deniz, Ertuğrul Murat Özgür**	**1359**
'Evden Uzakta, Eve Yakın': Amerika'daki Türk Akademisyenlerin Ulusaşırı Akademik Alanları '*Away from home, close to home': Transnational academic spaces of Turkish academics in USA* **Ayla Deniz, Edward M. Whitney**	**1360**
Kültepe (Kayseri) Çevresinin Son 5000 Yıllık Paleo-Vejetasyon Kaydı ve İnsan Etkisi *Palaeo-vegetation records and human impact during the last 5000 years of Kültepe (Kayseri) and surroundings* **Aziz Ören, Uğur Doğan, Çetin Şenkul, Fikri Kulakoğlu, Warren J. Eastwood**	**1362**
Türkiye'de İdari Coğrafya Açısından İlçe Merkezi Nüfus Büyüklükleri *In terms of administrative geography district center population sizes of Turkey* **Barış Taş, Okan Türkan**	**1364**
Deyimler ve Atasözlerdeki Coğrafya *Idioms and proverbs in geography* **Barış Taş, Okan Türkan**	**1366**
Küçük Menderes Havzasında Su Kaynaklarının Yönetimi: Politik Ekolojik Bir Yaklaşım *Water resources management in Küçük Menderes Basin: A political ecological approach* **Bekir Derinöz**	**1367**
Kazdağı ve Yakın Çevresindeki Ağaç Formasyon Alanlarında Öngörülen Sıcaklık ve Yağış Değişiklikleri *Projected changes in temperature and precipitation in tree formation areas in Kaz mount (mt.ida) and its surrounding area* **Berna Hepbilgin, Telat Koç**	**1368**
Bağcılar İlçesi'ndeki Suriyelilerin Göç Potansiyelleri *The potential of migration of syrians in Bagcilar district* **Canan Külek, Selver Özözen Kahraman**	**1369**
Tüketim Mekanlarının Üretimi: Simit ve Simit Sarayı Örneği *Production of consumption spaces: The case of simit and Simit Sarayi* **Ceyda Kurtar Anlı, Nuri Yavan**	**1371**
İzmir Kıyılarındaki Sayfiye Alanları Yazları Daha mı Serin? *Are the summer resorts around İzmir cooler on summers?* **Doğukan Doğu Yavaşlı, M. Kirami Ölgen, Volkan Zoğal**	**1373**

Türkiye'de Sıcaklık Ekstremlerinin Sürelerinde Gözlenen Değişim ve Eğilimler (1950-2017) *Variability and trends in the duration of extreme temperatures of Turkey (1950-2017)* **Ecmel Erlat , Hakan Güler**	**1374**
Erzurum Ovası Sulak Alanı'nın Kent Biyometeorolojik Koşullara Etkisinin Belirlenmesi *Determination of the effect of Erzurum plain wetland area on urban bioclimatic comfort conditions* **Emine Bilgen Eymirli, Süleyman Toy**	**1376**
Tarımsal Verimliliğinin Mekânsal Dağılışına Bir Örnek: Tekirdağ (Trakya Yarımadası) *A case of spatial distribution of agricultural productivity: Tekirdag (the Thracian peninsula)* **Emre Özşahin, İlker Eroğlu**	**1378**
Turizm Takvimi Planlamasının Önemi: Tokat İli Örneği *The importance of tourism calendar planning: The case of Tokat province* **Eren Yürüdür, İhsan Bulut, Seçkin Hardal**	**1380**
Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılığın Dünü Bugünü: Dumanlı Yaylası (Tokat) Örneği *Yesterday & today of highland settlements and transhumance: The case of Dumanli Plateau (Tokat)* **Eren Yürüdür, Seçkin Hardal**	**1381**
Jips Karstlaşmasına Bağlı Olarak Gelişen Sübsidans Problemi, İnandık Örneği (Çankırı, Türkiye) *Subsidence problem due to gypsum karstification, a case of İnandık (Çankırı, Turkey)* **Ergin Gökkaya, Esra Tunçel**	**1383**
Türkiye'de Yıllık Yağış Döngüleri *Periodicty of annual precipitation of Turkey* **Erkan Yılmaz, Yılmaz Akdi, Esra Uğurca, İhsan Çiçek, Cemal Atakan**	**1384**
Munzur Dağlarının Tektonik Jeomorfolojisinin Morfometrik İndislerle İncelenmesi *Investigation of tectonic geomorphology of Munzur mountains using morphometric indices* **Esra Tunçel, Ergin Gökkaya**	**1385**
Sosyo-Ekonomik ve Çevresel Yönleriyle Filyos Vadi Projesi *Filyos Vadi Project from socio-economic and environmental points of view* **Evren Atış, Şaban Çelikoğlu**	**1386**
Çevre Etiği Felsefesi Bakış Açısı ile İklim Göçmenleri *Climate migrants with environmental ethics approach* **Görkem Saylam Hızarcıoğlu, Rüya Bayar**	**1387**
Küçük Menderes Havzasında Değişen Tarımsal Yapı: Tire Örneği *Changing agicultural structure in the Küçük Menderes Basin: Tire example* **Halil Hadimli**	**1389**
Kıyı Çizgisinin Gelecekteki Konumunun Tahmini, Göksu Deltası, Mersin Türkiye *A new method for future shoreline prediction case study: Göksu Delta, Mersin Turkey*. **Hatice Kılar, İhsan Çiçek**	**1391**
Türkiye'de Coğrafyacıların Sağlık Coğrafyası Alanında Yaptıkları Araştırmalar Üzerine Bir Değerlendirme *An analysis on the works of health geography done by the geographers in Turkey* **Hulusi Karagel, Emre Alkaya**	**1393**
Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi ve Japon Bahçesine İlişkin Ziyaretçiler ile Yerel Halkın Algı ve Memnuniyet Düzeyleri *Kaman Kalehoyuk Archeology Museum and Japanese Garden with regard to the perception and satisfaction levels of the visitors and local people* **İbrahim Yıldız, Mehmet Somuncu**	**1395**
Ankara İli'nde CORINE Arazi Örtüsü\Kullanımı Birinci Düzey Sınıflamalarına Göre Değişimlerin Markov Zinciri Yöntemleri ile Belirlenmesi ve Modellenmesi *Determination and modeling of changes in land cover &use first level classifications in Ankara with Markov chain methods* **İlker Alan, Zerrin Demirörs, Rüya Bayar, Sadi Uymaz**	**1396**

Tekirdağ Kırsal Turizm Projesinin Planlamasına Üzerine Pilot Bir Çalışma: Kastro Koyu (Saray/Tekirdağ) *A pilot study on planning Tekirdag rural tourism project: Kastro bay (Saray/Tekirdag)* **İlker Eroğlu, Emre Özşahin**	**1398**
Siverek İlçesi'nde Arazi Kullanımı *Land use of Siverek district* **Mehmet Ali Özdemir, Ahmet Aykanat**	**1399**
Afyonkarahisar Şehirsel Alanında Meteorolojik Farklılıklar ve Kentsel Planlama *Meteorological differences and urban planning in Afyonkarahisar urban area* **Mehmet Ali Özdemir, Okan Bozyurt**	**1400**
Dumlupınar Üniversitesinin Kütahya'nın Konut Piyasasına Etkileri *The impacts of Dumlupınar University on Kütahya's housing market* **Mehmet Ali Toprak, Şevket Işık**	**1401**
Ilıman Nemli (Kolşik) Ormanlarda Doğu Kayınının (Fagus Orientalis) Radyal Büyümesi Üzerine İklim Değişkenliğinin Etkisi *Influence of climate variability on radial growth of Oriental beech (Fagus orientalis) in the temperate rainforest (Colchic)* **Mehmet Doğan, Dario Martin-Benito, Nesibe Köse, Neil Pederson**	**1402**
Bilgi Yoğun İş Hizmeti Faaliyetlerini Tanımlama ve Sınıflandırma Önerisi *Suggestion for identification and classification of knowledge intensive business service activities* **Mehmet Tahsin Şahin, Mutlu Yılmaz**	**1404**
Türkiye İllerine Göre Enerji Sektörünün Yerelleşme Düzeyleri *Specialization levels of the energy sector in Turkey's provinces* **Mehmet Tahsin Şahin, Mutlu Yılmaz**	**1406**
İstanbul'da Sosyo-Ekonomik Ayrışmanın Siyasal Tercihlere Etkileri (2011-2015 Genel Seçimleri) *The effects of socio-economic distinction on political preferences in Istanbul (2011-2015 general elections)* **Mevlüt Taş, Selver Özözen Kahraman**	**1407**
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Perspektifinde Türkiye'de Göç Etkinliği ve Nüfus Devinimi *Migration effectiveness and population turnover in Turkey in the perspective of address-based population registration system* **Mustafa Köse**	**1408**
Akçatepe Mağarası (Keban-Elazığ) *Akçatepe Cave (Keban-Elazığ)* **Muzaffer Siler, M. Taner Şengün**	**1410**
Hitit Devleti'nin Jeopolitik Açıdan Sınır Güvenliği *The Hittite State of security frontiers in geopolitical terms* **Nermin Atila**	**1411**
Murat Nehri'nin (Muş Ovası) Kuvaterner İklim Değişimleri ve Tektonizmasına Tepkisi *The responce of the Murat River (Muş Basin) to the Quaternary climatic changes and tectonism* **Nurcan Avşin, Korhan Erturaç, Eren Şahiner, Tuncer Demir**	**1412**
Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ar-Ge, İnovasyon ve Bilgi Dinamikleri: KOP Bölgesi Örneği *R&D, innovation and knowledge dynamics in local and regional development: The case of KOP Region* **Nuri Yavan, Ragıp Kalelioğlu**	**1413**

Girişimcilik Ekosistemi: Ekonomik Coğrafyada Yeni Bir Yaklaşım Mı? Yoksa Yeni Şişede Eski Şarap Mı? *Entrepreneurial ecosystem: A new approach or old wine in new bottles in economic geography?* **Nuri Yavan**	**1415**
Yağış-Akış Modellemesinde Yapay Sinir Ağ Yönteminin Kullanılması: Artvin Örneği *Using Artificial Neural Network method for modelling precipitation-runoff: The case of Artvin* **Olgu Aydın, Nussaïbah Begum Raja**	**1417**
Edward Said'in Mekânsal Dönüşe Katkısı *Edward Said's contribution to spatial turn* **Pınar Yurdadön Aslan, Nuri Yavan**	**1419**
Boşnak Kimliğinin Mekân ve Kültürel Bellek Üzerine Yansımaları *Reflections on space and cultural memory of Bosnian identity* **Sibel Can Çetinkaya, Burcu Gököztkut**	**1421**
Türkiye'deki Kent İklimi, Kentsel Isı Adası ve Biyoklimatik Konfor Konusundaki Çalışmalara İklimbilim Açısından Eleştirel Bir Bakış *A critical view about the studies on urban climate, urban heat island and bioclimatic comfort in Turkey from the perspective of climatology* **Süleyman Toy**	**1423**
Kars'taki Malakan Kültür Öğelerinin Kültürel Coğrafya Bakış Açısıyla İncelenmesi *Examination of the elements of Molokan culture in Kars from a cultural geographic point of view* **Şaban Çelikoğlu, Evren Atış**	**1425**
Film Turizmi: Tunus'ta Yayınlanan Türk Dizilerinin Türkiye Algısına Etkisi *Film tourism: The influence of Turkish tv series in Tunisia on the perception of Turkey* **Şenay Güngör, Ahmet Uysal**	**1427**
Kestel Polye Sistemi ile Antalya Tufa Platosunun Morfotektonik Evrimleri ve Kökensel İlişkileri *Morphotectonic evolutions and the original relationship between the Kestel Polje system and Antalya tufa plateau* **Uğur Doğan, Ali Koçyiğit, Serdar Yeşilyurt**	**1428**
Jeomorfolojik ve Arkeolojik Veriler Işığında Dicle Nehri'nin Geç Pleyistosen-Holosen İklim Değişimlerine Tepkisi *Response of the Dicle River to late Pleistocene-Holocene climate changes in the light of geomorphological and archaeological data* **Uğur Doğan, Çetin Şenkul**	**1429**
Gıda Perakende Firmalarının Yer Seçim Dinamikleri ve Rekabet Stratejileri: Eskişehir Örneği *Location choice and competitive strategies of food retail firms: The case of Eskişehir* **Utku Eren Bağcı, Nuri Yavan**	**1430**
Erdemli İlçesi'nde Arazi Kullanımı *Land use in Erdemli District* **Ümit Kurt, Barış Taş**	**1432**
Doğa Korumada Geleneksel Kültürün Önemi *The importance of traditional culture in conserving nature* **Yasin Koç, Abdullah Soykan**	**1433**
Olası Deprem Anında Etkilenecek Engelli, Yaşlı, Bebek Nüfusun Belirlenmesi ve Acil İhtiyaç Dağıtım Planlarının CBS Destekli Modellenmesi *Determination of the handicapped, elderly, infant populations to be affected at the time of a possible earthquake and the gıs-aided modeling of urgent need distribution plans* **Zerrin Karakuzulu, Fatih Arıcı, Hatice Turut, Samet Doğan**	**1435**

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM ON THE 30th ANNIVERSARY OF TUCAUM
TÜCAUM 30. YIL ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU

ABSTRACTS AND FULL TEXTS OF POSTERS
POSTER ÖZETLERİ VE TAM METİNLERİ

Türkiye'de Orajlı Günlerin Zamansal ve Mekansal Farklılaşması *Temporal and of spatial differentiation of thunderstorm days in Turkey* **Ayşe Bekçi, Telat Koç**	**1438**
Dünyadaki Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliklerinin Mekânsal Örüntüsü *Spatial patterns of gender inequalities in the world* **Erhan Göksu**	**1449**
Kırsal Kalkınmada Mekânsal Model Akıllı Köy Kümeleri: Datça Örneği *Spatial model for rural planning: The smart village clusters: The case of Datça* **Gizem Erdoğan, Sinem Şahin**	**1468**
Şehir Fonksiyonunda Parkların Kullanımının Coğrafi Analizi (Antakya Örneği) *Geographical analysis of the use of parks in the urban setting (The case of Antakya)* **Hüseyin Aksoy, Tülay Öcal**	**1478**
Orta Sakarya Havzasındaki Paleontolojik Bulguların Jeoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi *Evaluation of the paleontological finds of Middle Sakarya Basin from the perspective of geotourism* **Sefa Ak**	**1487**
Kaynarca Dere Havzası Akarsularının Gelişiminde Yapısal Faktörlerin Etkisi *The effects of structural features on river development at the Kaynarca River Basin* **Tunahan Aykut**	**1489**

Reinhard Stewig'in Bursa Şehri İçin Belirlediği Nitelikler

Characteristics determined for Bursa by Reinhard Stewig

Ali Yiğit*

Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.

Özet: *Reinhard Stewig, yarım asırdan fazla bir süre boyunca Türkiye, özellikle İstanbul ve Bursa şehirleri ile ilgilenmiş, bu konularda pek çok yayına imza atmıştır. Bursa'da ilk kapsamlı çalışmasını 1967'de yapmış ve bu çalışmanın sonuçlarını 1970'te kitap halinde yayınlamıştır. 1974'te kalabalık bir ekip ile daha ayrıntılı anket ve haritalama çalışmaları yapmış ve bu araştırmalarının sonuçlarını da birinci kısmı 1980'de ikinci kısmı 1986'da olmak üzere iki cilt kitap halinde yayınlamıştır. Bu arada çeşitli dergilerde Bursa ile ilgili 7 makalesi yayınlanmıştır. Emekli olduktan yıllar sonra 2002 ve 2003 yıllarında tekrar arazi çalışmaları yaparak şehrin son otuz yılda yaşadığı değişim ve dönüşümün coğrafi boyutlarını ortaya koyan bir kitap daha yayınlamıştır. Ardından Bursa'nın UNESCO dünya mirası envanterine dâhil olması teklifini içeren İngilizce kitabını yayınlamıştır. Son olarak da elli yılı aşkın bir süre üzerinde çalıştığı bu şehrin coğrafi vasıflarını açıklayan son kitabını yayınlamıştır. İşte bu yazımızda, Stewig'in 2012 yılında yayınlanan son kitabında Bursa şehri için ortaya attığı nitelikler ve bazı sorun ya da durumlar ile ilgili iddialarını ve bunların savunusunu eleştirel olarak değerlendireceğiz. Yani Reinhard Stewig'in yıllarca üzerinde çalıştığı Bursa hakkında bir özet ve sonuç bildirisi niteliğindeki bu kitabının geniş çaplı bir çözümlemesidir.*

Anahtar Kelimeler: *Reinhard Stewig, Bursa, Şehir Coğrafyası*

Abstract: *Reinhard Stewig was particularly interested with Istanbul and Bursa cities in Turkey for more than half a century, and signed a lots of publications on these subjects. He finished his first comprehensive study in Bursa in 1967 and published the results of this study in a book in 1970. In 1974 he conducted a more detailed survey and mapping studies with a crowded team and published the results of these researches in two volumes: the first part in 1980 and the second part in 1986. In the meantime, his 7 articles about Bursa were published in various journals. After years of his retirement, in 2002 and 2003 he conducted another field studies, and publish another book that reveals the geographical dimensions of the change and transformation that the city has experienced in the last thirty years. Then he published an English-language book containing a proposal that Bursa was included in UNESCO World Heritage Inventory. Finally, he published his last book, which brings important explanations about the geographical features of this city that he has been studied on for over fifty years. In this article, we will critically evaluate and justify the claims for the qualities of Bursa and some of his problems or situations that Stewig published in his last book published in 2012. In other words, it is a broad analysis of the book, which is a summary and conclusion report, about Bursa which he has been working on for years.*

Keywords: *Reinhard Stewig, Bursa, Urban Geography*

* İletişim yazarı: Ali Yiğit, e-posta: aliyigit@uludag.edu.tr

1. Giriş

Bu yazımızda önce Reinhard Stewig'in kısa bir hayat hikâyesini, sonra Bursa ile ilgili yayınlarını tanıtıp, bu yayınların sonuncusu olan kitabında Bursa için belirlediği nitelikleri ve bunun açıklamalarını kısaca ele alıp değerlendirmeye çalışacağız. Amacımız bir bilim adamının 50 yıldan uzun bir süre ilgilendiği ve tekrarlayan pek çok araştırmalar yaptıktan sonra, tüm bu gözlem ve deneyimlerine dayanarak ortaya koyduğu kanaatlerinin önemli olduğunu düşünerek, bu görüşlerini Türk coğrafya toplumuna tanıtmaktır. Maalesef son zamanlarda Bursa ile ilgili çalışma yapan meslektaşlarımızın böyle uzun soluklu çalışmalar yapmış ve bunların sonuçlarını bazı fedakârlıklar yaparak yayınlamış bu bilim adamından ve eserlerinden haberdar olmadıklarını gördük. Daha önce yayına verdiğimiz ancak henüz yayınlanmamış olan bir diğer yazımızda (Yiğit, 2018) Stewig'in Bursa ile ilgili kitaplarını ayrıntılı olarak tanıttığımızdan, bu yazımızda bunları kısaca hatırlatıp, 2012 yılında yayınlamış olduğu söz konusu kitabının içeriğini özetleyeceğiz.

2. Reinhard Stewig kimdir?

Reinhard Gottfried Stewig, 25 Şubat 1929'da, o zamanki Almanya'nın bir eyaleti olan Silesia (Silezya)'nın başşehri Breslau/Wroclaw'da, dünyaya gelmiştir. 1945 yılında, Silezya'nın Polonya'nın eline geçmesi ve buradaki Almanların sürgün edilmesi nedeniyle annesiyle birlikte Batı Almanya'ya sığınmıştır. 1957'de Kiel Üniversitesini (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel) bitiren Stewig, ardından doktoraya başlamış ve 1959'da, Prof. Dr. Herbert Schlenger danışmanlığında "Dublin: Funktionen und Entwicklung" (Dublin: işlevleri ve gelişimi) adlı tezi ile coğrafya bilim doktoru (Dr. phil.) olmuştur. 1959'dan 1961'e kadar Kiel ve Hamburg liselerinde coğrafya ve İngilizce öğretmenliği yapmış ve Kiel Coğrafya Enstitüsü'nde 10 yıl kadar çalıştıktan sonra, 1969'da habilitasyonunu tamamlamıştır. 1972'den 1991'e kadar aynı enstitüde profesör olarak görev yapmıştır. 1991'de emekli olan Stewig, 13 Mart 2016'da Kiel'de 87 yaşında vefat etmiştir.

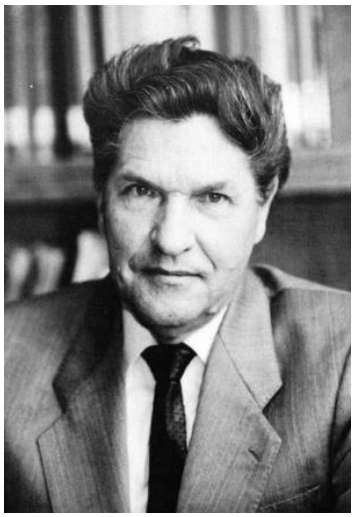

Foto 1. Reinhard Stewig (1929-2016)

Bilimsel çalışmaları daha çok, yıllarca içinde yaşadığı Kiel şehri ve Schleswig-Holstein eyaletinin bölgesel coğrafyası ve özellikle şehirleri ile Türkiye'de İstanbul ve Bursa üzerinde yoğunlaşmıştır. Bölgesel coğrafyanın ilke ve yöntemlerine dair ve orient (şarkiyat) araştırmaları üzerine pek çok yayını bulunan Stewig'in diğer ilgi alanları ise turizm ve sanayi coğrafyası idi, Türkiye sanayisi ile ilgili de 3 ciltlik kitabı vardır (Yiğit, 2018).

Foto 2. Stewig, Tümertekin, Tolun ve Turfan öğrencileri ile 1974'de Bursa'da alan araştırmasında. Soldan sağa doğru: Erol Tümertekin, M.Yıldız Hoşgören, Reinhard Stewig, Cazibe Hoşgören, Bedriye Denker-Tolun (gözlüklü), Ruhi Turfan (beyaz pardösülü) vd. (N. Özgüç arşivinden)

3. Reinhard Stewig'in Bursa ile ilgili Eserleri

Stewig'in diğer çalışmalarının yanında, Türkiye ile ilgili 50 kadar yayını bulunmaktadır. Bunların, 18'i İstanbul, 13'ü Bursa ile alakalı, biri İzmit, biri de Ankara ile ilgilidir. Batı Anadolu üzerine iki ayrı kitabı vardır. Ayrıca iki makalesi de yine bu alan ile ilgilidir. Türkiye'nin sanayisine dair üç ciltlik kitapları ve iki ayrı makalesi bulunmaktadır. Bu eserleri dışında, başka diğer yayınlarının içinde de yer yer Türkiye, İstanbul ve Bursa ile ilgili bölümler vardır. Kısacası tüm akademik çalışmalarının yaklaşık 1/3'ünü Türkiye ile ilgili çalışmalara hasretmiş, üstelik bu çalışmalarının yarısını da emekli olduktan sonra gerçekleştirmiştir (Yiğit, 2018). Burada Bursa ile ilgili yayınları kısaca tanıtılacaktır.

İlk kez hocası Prof. Dr. Herbert Schlenger'in tavsiyesi ile 1959'da Türkiye'ye gelerek Batı Anadolu'ya yaptığı gezide Bursa şehrini ve çevresini görme imkânı bulmuştur. 1967 yılında yaptığı ayrıntılı araştırma çalışmaları ile 1970'te yayınladığı ilk kitabını hazırlamıştır. Daha sonra Volkswagen vakfından aldığı burs ile 1974 yılı Şubat ve Mart aylarında Alman ve Türk öğrenciler ve meslektaşlarının katılımı ile gerçekleştirdiği anket ve haritalama çalışmalarına dayanarak hazırladığı ve ilk cildini 1980'de, ikinci cildini de 1986 yılında yayınladığı kitaplarını hazırlamıştır. Emekli olduktan 11 yıl sonra 2002 yılı Mart ve Ekim aylarında yaptığı gözlemlere dayanarak hazırladığı ve 2003 yılında yayınladığı dördüncü kitabının ardından 2004'te İngilizce olarak hazırladığı beşinci kitabını yayınlamıştır. Son olarak da 2012 yılında yayınladığı ve tüm bu çalışmalarının özeti mahiyetindeki kitabı ile Bursa'nın 50 yılı aşkın bir döneminin kesitini sunmuştur. Bursa ile ilgili olan bu altı kitabı şunlardır:

1- Bursa, Nordwestanatolien, Strukturwandel einer orientalischen Stadt unter dem Einfluß der Industrialisierung, (Bursa, Kuzeybatı Anadolu, Doğulu bir şehir yapısının sanayileşme etkisi altında değişimi) 1970'te Kiel Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü yayınları arasında 32. cilt olarak yayınlanmış olan kitap, 177 sayfa metin ve 60 sayfa da ek kısmı olmak üzere 238 sayfadır. Ek kısmında, 3 tablo, 23 diyagram, 39 harita ve 30 fotoğraf yer almaktadır.

2- Bursa, Nordwestanatolien. Auswirkungen der Industrialisierung auf die Bevölkerungs- und Sozialstruktur einer Industrie-großstadt im Orient. Teil 1. (Bursa, Kuzeybatı Anadolu, Doğuda büyük bir

endüstri şehrinin nüfuslanması ve sosyal yapısı üzerinde sanayileşmenin etkisi; 1. Kısım). Erol Tümertekin, Bedriye Tolun, Ruhi Turfan, Dietrich Wiebe ve diğerleri ile birlikte yazılanan bu kitap, 1980'de Kiel Coğrafya yayınları 51. cilt olarak yayınlanmıştır. XXVI+335 sayfadan, 253 tablodan ve 19 şekilden oluşmaktadır.

3- Bursa, Nordwestanatolien. Auswirkungen der Industrialisierung auf die Bevölkerungs- und Sozialstruktur einer Industriegroßstadt im Orient. Teil 2. (Bursa, Kuzeybatı Anadolu, Doğuda büyük bir endüstri şehrinin nüfuslanması ve sosyal yapısı üzerinde sanayileşmenin etkisi; 2. Kısım). 1986'da Kiel Coğrafya yayınları 65. cilt olarak yayınlanmış olan kitap; XVI+222 sayfa, 71 tablo, 7 şekil ve 20 fotoğraftan oluşmaktadır.

4- 2002 yılı Mart ve Ekim aylarında yaptığı gözlemlere dayanarak hazırladığı ve 2003 yılında yayınladığı "Bursa, Nordwestanatolien: 30 Jahre danach". (30 yıl sonra Bursa, Kuzeybatı Anadolu), Kiel Coğrafya Enstitüsü yayınları arasında 107. cilt olarak yayınlanmış olan 163 sayfalık bu kitapta, metin kısmı ile birlikte 16 tablo, 20 şekil ve 20 fotoğraf bulunmaktadır.

5- 2004'te İngilizce olarak yayınladığı "Proposal for Including Bursa, the Cradle City of the Ottoman Empire, in the UNESCO World Heritage Inventory". (Osmanlı İmparatorluğu'nun Beşik Şehri Olan Bursa'nın, UNESCO Dünya Mirası Envanterine Dâhil Olması Teklifi), Kiel Coğrafya Enstitüsü yayınları arasında 108. cilt olarak yayınlanmış olan bu kitapta X+75 sayfa, 16 tablo, 16 renkli fotoğraf ve 21 şekil bulunmaktadır.

6- Son olarak 2012 yılında yayınladığı ve tüm bu çalışmalarının özeti mahiyetindeki kitabı "Bursa, Nordwest-Anatolien: Kulturstadt, Industriestadt, Millionenstadt"; (Kültür şehri, Sanayi şehri, Milyonluk şehir Bursa, Kuzeybatı Anadolu), Kiel Üniversitesi (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel) Asya ve Afrika Çalışmaları Merkezi'nin (ZAAS) yayınları arasında 15. cilt olarak, EBV yayınevi tarafından Berlin'de yayınlanan kitapta, 90 sayfa, 3 harita ve 34 tane renkli fotoğraf bulunmaktadır.

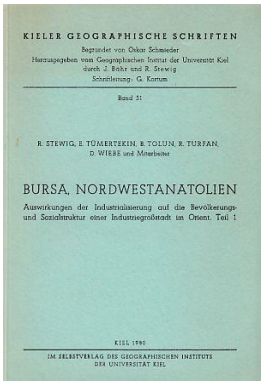

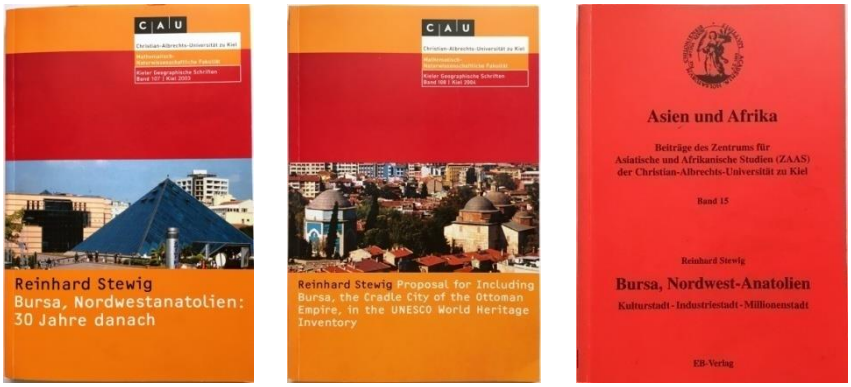

Foto 3. Reinhard Stewig'in Bursa kitapları

Ayrıca Stewig'in Bursa ile ilgili 7 tane makalesi bulunmaktadır. Makalelerinin adı, anlamı ve künyesi de şöyledir:

1- "Die räumliche Struktur des stationären Einzelhandels in der Stadt Bursa" (Bursa şehrinde sabit perakende ticaretin mekânsal yapısı). içinde: R. Stewig & H. G. Wagner (eds.), *Kulturgeographische Untersuchungen im islamischen Orient,* Kieler Geographische Schriften Bd. 38. Kiel - 1973, s. 143-175.

2- "Bursa als Fremdenverkehrsstadt" (Turizm şehri olarak Bursa), *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni,* 43/322, İstanbul - 1974, s. 21-30.

3- "The patterns of centrality in the province of Bursa (Turkey)" (Bursa ilinin merkezi desenleri). *Geoforum,* Oxford - 1974, cilt: 5, sayı: 2, s. 47-53.

4- "Vergleichende Untersuchung der Einzelhandelsstrukturen der Städte Bursa, Kiel und London/Ontario (Comparative Analysis of the Retail Structure of the Cities of Bursa (Turkey), Kiel (West-Germany) and London/Ontario (Canada))" (Bursa, Kiel ve London/Ontario şehirlerinde perakende ticaret yapılarının karşılaştırmalı analizi), *Erdkunde,* Bonn - 1974, Bd. 28, H. 1, s. 18-30.

5- "Konzeption, Forschungsziele und erste Ergebnisse des Bursa-Projekts (Nordwestanatolion)" (Bursa projesinin konsepti, araştırma hedefleri ve ilk sonuçları), *Die Erde,* Berlin - 1977, sayı: 108, s. 239-255.

6-"Tümertekin, E., Tolun, B., Turfan, R., Wiebe, D. & Mitarbeitern: Bursa, Nordwestanatolien. Auswirkungen der Industrialisierung auf die Bevölkerungs- und Sozialstruktur einer Industriegroßstadt im Orient. Teil 1", (ilgili kitabın İngilizce kısa özeti), içinde: *Abstracts in German Anthropology,* Nr. 4, Göttingen - 1982, lfd. s. 82-172.

7- "Vergleichende Untersuchung der Einzelhandelsstrukturen der Städte Bursa, Kiel und London/Ontario" (Bursa, Kiel ve London/Ontario şehirlerinde perakende ticaret yapılarının karşılaştırmalı analizi), içinde: Günter Heinritz (ed.), *Beiträge zu einer Geographie des tertiären Sektors. Wege der Forschung,* 591, Darmstadt - 1985, s. 148-173.

4. Reinhard Stewig'in "Kültür, Endüstri ve Milyonluk Şehir Bursa" Adlı Eserinde Bursa İçin Belirlediği Nitelikler

Elli yılı aşkın bir süre üzerinde çalıştığı Bursa şehrinin coğrafi vasıflarını açıklayan ve ölümünden dört yıl önce yayınlanış olan bu son kitabında Stewig, Bursa şehrinin coğrafi karakterini özet olarak kısa ve net bir şekilde tanımlamıştır. Kitap metin, haritalar ve resimler olmak üzere üç ana bölüm şeklinde düzenlenmiştir. Metin bölümü de, giriş ve kaynakça dâhil 14 başlık halinde sunulmuştur. Giriş ve kaynakçayı hariç tutarsak 12 başlığın 8 tanesi bir yargı cümlesidir. Yani ortaya attığı bir iddia ve bunu savunmak için yazdığı genellikle 3-4 sayfalık bir metin yer almaktadır. Geri kalan 4 başlıkta da şehrin bir özelliği ifade edilmiş ve aynı şekilde 3-4 sayfalık bir açıklama metninden oluşmaktadır. Yani bütün kitap

baştan sona, yıllarca üzerinde çalıştığı şehir hakkında bir özet ve sonuç bildirisi olarak hazırlanmıştır denilebilir. Kitabın başlıkları ve bu başlıklar altında yer alan bilgiler özetle şöyledir:

4.1. Bursa ve çevresinin doğal yöresel deseni (doğal özellikleri)

Bursa ve çevresinin doğal özelliklerini şekillendiren en önemli etken, tektonik hareketlerin aktif olduğu bir bölgede yer alması nedeniyle sıkça rahatsız eden depremlerdir. Bu aktif tektonik yapının olumlu sonuçları da vardır. Bunun başında şifalı kaplıca sularının çıkması gelir. Bursa şehrinin kuruluş ve gelişmesinde kaplıcaların önemli bir payı vardır. Bursa sadece kaplıcaları ile değil, daha birçok doğal güzellikleri ile de önemli potansiyele sahiptir. Özellikle dikey ortam farklılaşması büyük bir önem arz eder. Marmara Denizi kıyılarında Mudanya'da liman, plajlar ve ikincil konutlarla başlayan bu dikey farklılık, Uludağ'ın zirvesinde kış sporlarına imkân tanıyan oteller bölgesine kadar uzanır. Yani Uludağ'ın üzerinde 2000 m.lerdeki oteller bölgesi de, Mudanya'da deniz kıyısındaki sahil kuşağı da Bursa'nın bir banliyösü konumundadır. Denizden dağların zirvesine kadar uzanan bu turistik ilginçlik, Bursa'nın gelişiminde ekonomik açıdan da önemli bir değer taşır.

Ova tabanındaki bataklık alanların kurutulması ve şehrin ova üzerine yayılması ile tarımsal karakterinde önemli değişimler yaşanmasına rağmen, Bursa ovasının şehrin ekonomik gelişimine meyvecilik ve sebzecilik açısından büyük katkıları bulunmaktadır. Özellikle dut ağaçlarına bağlı ipekböcekçiliği, bugün eski önemini yitirse de Bursa'nın gelişiminde önemli bir etken olmuştur.

Bursa ovasından Uludağ'ın yükseklerine kadar farklı yükselti basamaklarında değişik ağaçların baskın olduğu şeritler halinde, basamak basamak yükselen vejetasyon kuşakları yer alır. Nihayetinde kışın kayak yapma imkânı sunan alpin kuşağa ulaşılır. Eskiden keşişlerin inzivaya çekildiği Uludağ'ın bu kesiminde bugün bitki ve diğer doğal özellikleri göz önüne alınarak 1961'de kurulan ve 1998'de genişletilen Milli Park da, Bursa şehrinin turistik cazibesini artırmıştır.

4.2. Osmanlı öncesi Prusa şehri olarak Bursa

Anadolu'nun Akdeniz ve Ege kıyılarında Eski Yunan yayılmacılığının etkin olduğu dönemlerde Marmara kıyılarına 20 km mesafede olmasına rağmen, Bursa'nın yerleşim çekirdeğini oluşturan Hisar çevresi yayılmacıların ilgisini çekmemiştir. Daha sonra M.Ö. 304'te Nikäa (İznik) ve M.Ö. 264'te Nikomedia (İzmit) kurulduğu dönemlerde de Hisar çevresi ıssız kalmıştır. Ancak M.Ö. 184'te burada bir yerleşim oluşmuştur. Daha sonra Kuzeybatı Anadolu'da Bithynia isimli bir Roma eyaletinin kurulduğu dönemde, Kilise konsili toplantısının gerçekleştiği ve uzak mekânlara ulaşan yolların kavşağında yer aldığı esnada Nikäa ve Nikomedia'da siyasi-dini merkez olarak önemli gelişmeler yaşandığı zamanlarda, kaplıcaları ve onların şifalı suları ile öne çıkan Prusa küçük ve sessiz bir şehir olarak kalmıştır.

Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesi ile Bizans Devletine dönüşen Doğu Roma'nın M.S. 330'dan beri başşehri olan İstanbul'a yakın olması ile Prusa'nın gelişiminde önemli değişiklikler olmuştur. Ancak Hıristiyanlığın yayılmacılığında bir merkez (Opsikion) olma imkânı bulsa da hâlâ Bizans sarayının kaplıca mekânı olarak görev yapan Prusa'nın önemi bu kaplıcasında saklı idi.

Bursa'nın gelişiminde önemli aşamalardan biri hiç kuşkusuz, Çin'den gizli bir aktarım yoluyla Bizans topraklarına sokulan ipekböceği yetiştiriciliğinin merkezlerinden biri haline gelmesi ile yeni bir fonksiyon kazanmasıdır. Ancak Prusa, kuzeybatı Anadolu'da karayollarının dışında olmasına rağmen, istila ve yağmalar ile defalarca harap olmuştur. Önce Araplar 7. ve 8. yüzyıllarda Anadolu'dan batıya ilerlemişler ve geçici olarak Prusa'yı fethetmişlerdir. 1071'den sonra Anadolu'da Türk aşiretlerinin ilerlemesiyle birlikte, Orta Anadolu'da iyi organize olmuş bir Selçuklu devletinin kurulması ve Bizans İmparatorluğu'nun batıya çekilmesi ile Prusa'nın bir şehir olarak tehdidi artmıştır. Özellikle 4. Haçlı Seferinde Latinlerin yağmaları ile

tahrip olan şehir uzun süren çalkantılı dönemlerde pek gelişememiş, sakinleri hisar alanı içinde yaşayan küçük bir yer olarak kalmıştır.

4.3. Osmanlının başşehri ve türbeler şehri olarak Bursa

1326'da Osmanlı Türklerinin eline geçen Bursa, 1453'te İstanbul fethedilene kadar 127 yıl Osmanlının yönetim merkezi olmaya devam etmiştir. Yüzyılı aşkın bu süre Bursa'nın en önemli gelişim dönemi olmuştur. Osmanlıların yerleşik hayata ve şehir kültürüne uyum sağlaması açısından Bursa, Osmanlının saray ve şehir kültürünün doğduğu yerdir. Gelişmekte olan devletin temel yapısı başlangıçta Bursa merkezli bir idari ve askeri, devlet ve belediye örgütü idi. Orhan bey (1326-1360) için hisarda bir saray inşa edilmiştir. Hisar Türk nüfusu için ayrılmış, Rum nüfusu, Hisar'dan batıdaki Cilimboz deresine, Ermeni nüfusu Gökdere'deki doğu bölgesine ve Yahudi nüfusu da hisarın altında yani kuzey bölgesine yerleşmiş ve böylece Bursa dörde bölünmüştür. Bu Bursa'ya yeni bir nüfus yapısı kazandırmış ve genişlemiştir. 1365'te başşehir Edirne'ye taşınmış ancak Bursa yönetim merkezi olma işlevini yitirmemiş, Edirne ile birlikte yönetim merkezi olma özelliğini sürdürmüştür. Bu nedenle ilk altı Osmanlı hükümdarı ve Emir Sultan, Hamza bey gibi önemli şahsiyetlerin türbeleri Bursa'da bulunmaktadır. Bugün de bu yapılar Bursa'nın en önemli sembolleri arasında yer almaktadır. Bu türbeler çevresinde cami, medrese, han, hamam ile birlikte bir külliye şeklinde organize olmuş ve böylece birer gelişim çekirdekleri olarak öne çıkmıştır. 1855 depreminde yıkılan bu eserler tamir ve yenilenme geçirmiştir. Bursa erken dönem Osmanlı mimari ve sanatının sergilendiği bir açık hava müzesi konumundadır.

İmparatorluğun oluşumu yalnızca göçebe kabilenin devleti yeniden düzenlenmesinde değil, aynı zamanda sermayenin yetkisini çoğaltan olağanüstü bir bölgesel genişlemeye de yansıtılmıştır. Bursa ve çevresinde yeni devletin askeri ve siyasi teşkilatlanmasının yanı sıra önemli ticari yapılar da yer almıştır. Ulucami ve çevresindeki kapalı çarşı, bedesten ve iş yerleri Bizans döneminden bu yana ipekli dokuma sanayinin ve ticaretinin merkezi, yeni gelişen Bursa'nın da en önemli iş ve ticaret merkezi olma konumunu korumaktadır.

4.4. Levanten *(Doğu Akdeniz)* ticaret şehri olarak Bursa

Antik çağlardan beri süregelen Anadolu ana ticaret yollarından uzak, tenha bir yerde bulunan Bursa, başşehir olduktan sonra ticaret yollarının güzergâhını kendine doğru çekmiştir. Roma dönemindeki askeri ve ticari yollarla Prusa'nın hiçbir ilişkisi yoktur. 7-11. yüzyıllarda Bizans'ın merkezi olan İstanbul üç kıtanın kavşağında siyasi bir iktidar merkezi olmanın yanında, ticaretin de merkezinde yer alıyordu. Bursa İstanbul'un gölgesinde, hamamları ve ipek üretimi ile sınırlı bir ekonomik işleve sahiptir. Ancak İstanbul'un zayıflamasıyla Bursa'nın ticari gücü artmaya başlamıştır. İç Anadolu'da Selçukluların 1071'den beri yayılmasından dolayı Selçuklu imparatorluğunun başşehri Konya merkezli oluşan ticari yollardan ve Haçlı Seferleri'nin ana güzergâhlarından uzak kalan Prusa tenha bir konumda kalmıştır. Selçuklu İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla ortaya çıkan çok sayıda beylikten oluşan yapı ile bu durum değişmiştir. İç Anadolu'dan geçen eski diyagonal yol işlevini yitirmiş; 1326'dan beri Bursa'nın da dâhil olduğu, yeni başşehirler kendi trafikleri için yarışmışlardır. Bu gelişmenin arka planında Anadolu'daki ekonomik değişimler vardır.

1500'den önce Afrika'dan Hindistan'a giden deniz yolunun (1498) ilk keşfedildiği bir dönemde bile, Arap, Hintli, Polonyalı ve Rus tüccarlar ile Yukarı İtalyan şehir devletlerinin (Venedik, Cenova vd.) tüccarları Bursa'da buluşmakta, ham ipek, ipek ve yünlü kumaşlar, biber ve safran, baharatlar, şeker, balmumu, porselen, mücevherler, bıçaklar, kürkler ve diğer yüksek kaliteli ürünlerin alım satımını yapmakta idi. 1432'de 3000 deveden oluşan bir kervanın Halep'ten Bursa'ya rotasını Adana, Konya, Akşehir, Afyonkarahisar ve Kütahya üzerinden yaklaşık 50 günde tamamladığı söyleniyor. Mısır'dan deniz yolu ile

Antalya üzerinden Bursa'ya ulaşılmakta idi. Bursa'dan doğan geniş kervan trafiğini barındırmak için inşa edilen kervansaray ve hanların sayısı, küçük bir kasaba konumundaki Bursa için şaşırtıcı sayıda idi. Bugün pek azı ayakta kalmış çok sayıda kervansaray ve hanlarla donanan Bursa önemli bir levanten (Doğu Akdeniz) ticaretin merkezi halini almıştır. Bu hanlardan bazıları günümüzde de aktif olarak kullanılan ticaret merkezleridir.

4.5. Geç-Osmanlı ipek endüstrisi şehri olarak Bursa

İpekböcekçiliği, yaprakları böcekleri beslemeye hizmet eden dut ağaçlarının yetiştirilmesinden, ipekböceklerinin bakılması saklanması ve korunmasına, kozaların ipliğe ve ipek kumaşa dönüştürülmesine ve giysiye işlenmesine kadar, çok yönlü, çok köklü bir kültür, bilgi birikimi gerektirir. Bu kültür Bursa'da I. Justinian döneminden (527-565) başlayarak günümüze kadar süregelmiş köklü bir kültürdür. Bursa'nın Osmanlılar tarafından fethinden sonra da devam etmiş ve Doğu Akdeniz ticaret şehri olarak Bursa'nın bir parçası olmuştur.

On altıncı yüzyıldan Osmanlı döneminin sonuna kadar, yeni teknikler ve belirleyici ivmeyi sağlayan yabancı faaliyetlerle çeşitli gelişmeler olmuştur. Avrupa'da ipek üretiminin mekanik ekipmanlarla yapılmaya başlaması ile Bursa'da zanaatsal ipek dokumalarının üretim seviyesi ciddi bir gerileme yaşamış ve büyük ölçüde batmıştır. 1830'larda, yabancı girişimciler, ihraç ettikleri buharlı makinelerle ipek üretimini ve diğer dokuma endüstrisini geliştirmişlerdir. Bu durum Bursa'da bir yandan sanayileşmenin başlangıcını, diğer yandan da ipek dokumacılığının daha da azalmasını ifade ediyordu. Buhar gücü, 1908 yılına kadar ipekli dokuma düzeyini korumuş ve İpek sanayi şehri olarak Bursa, ipek yumakları için en önemli yer haline gelmiştir. Ayrıca küçük zanaat şirketleri, ipek dokuma, ipek boyama ve ipek baskı tesisleri de devam etmiştir. Girişimciler arasında yabancılara ek olarak, Osmanlı İmparatorluğu ve Bursa'daki azınlıklar da vardır. Kapitülasyonlar ile yabancılara ekonomik ayrıcalık tanınması ve ticaret özgürlüğünün getirilmesi ile Bursa'da ekonomik canlanma yaşanmış ve şehrin ekonomisi uluslararası düzeye ulaşmıştır. Bu ticari ilişkiler, 1877-1940 arasında Mudanya limanı ile Bursa şehri arasında işleyen demiryolu hattının kurulmasını gerektirmiştir. Ayrıca zaman zaman görülen ipekböceği yumurtalarının hastalıklarının tedavisi için dış yardımlarla 1888 yılında Bursa'da bir ipekböcekçiliği enstitüsü (Institut Sericicole/Harir Darüttalimi) kurulmuştur.

Geç dönem Osmanlı ipek sanayi şehri olarak Bursa'nın karakterleri arasında, şehri saran dut ağaçları ve kozaları depolamak için yapılmış özel yapılar da dikkat çekmekteydi. İplikleri kozalardan daha kolay ayırmak için, Hisar'ın doğusundaki Gökdere ile batısındaki Cilimboz derelerinden alınan sulardan yararlanılması Bursa'da ipek endüstrisinin belli yerlerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Buralar aynı zamanda Rum ve Ermeni nüfusun yaşadığı bölgelerdir. Çalışanların % 90'ından fazlası Rum ve Ermeni kadınlardır.

Bursa'da, işyeri ve çalışanların ikametgâhı ile yakınlardaki dağ dereleri ve su kaynakları arasında bir bağlantı vardır. Bursa'da ilk sanayileşme alanları ve zamanla modern sanayi tesisleri de buralarda kurulmuştur. I. Dünya Savaşı'nın ve dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesi, Bursa'nın bir üst düzey ipek sanayi şehri olmasının da sonunu getirmiştir. Azınlıkların göç etmesi ile ipek endüstrisi işgücünün çoğunu kaybetmiştir. Yerlerine gelen yeni yerleşimciler, ipek üretimi gibi faaliyetleri tanımıyorlardı. Küçük bir ölçüye dek, Bursa'da ipek üretimi durma noktasına gelmiştir. Fakat II. Dünya Savaşı sırasında bile ipek iplikleri Bursa'dan Almanya'ya paraşütlerin üretimi için ihraç edilmiştir.

4.6. Türk tekstil endüstrisi şehri olarak Bursa

Aslında tekstil endüstrisinin bir parçası olan, ipek endüstrisinin Bursa'daki ortaya çıkışı, büyük gelişimi ve Osmanlı dönemindeki düşüşü, tekstil endüstrisinin özel bir örneği olduğu için ayrıca ele alınmıştır. Diğer tekstil endüstrisinin gelişimi ise cumhuriyet döneminde olmuştur. Osmanlı döneminde azınlıklar ve yabancılar ekonomideki aktif gruplardı, I. Dünya Savaşı'nın sonunda bunların göç etmesi ile var olan sanayinin de çökmesi ve özel sermaye birikiminin olmaması, devletin bu konuya el atmasına neden olmuş ve Sümerbank kurulmuştur. Bu banka, 1990'ların sonuna kadar Bursa'nın en büyük sanayi kuruluşu olarak kalacak olan Merinos fabrikasının sahibi idi. Yerli yünü işleyen bir fabrika olarak tasarlanmış ve yünün temini için, Bursa'dan çok uzak olmayan Karacabey'de bir devlet çiftliği kurulmuştur. Ancak, Türkiye'nin iklim koşulları, uzun lifli yün üretimi yapan koyunların yetiştirilmesini büyük ölçüde engellemiş, böylece, yüksek üretim kapasitesi nedeniyle fabrika, yün ithalatına bağlı kalmıştır.

Merinos tekstil sanayinin her alanını içine alan dev bir entegre üretim tesisi idi. Fabrika, 1938 yılında 1.500 çalışanla faaliyete geçmiş; (bunların 400'ü kadındır) otuz yıl sonra çalışan sayısı 12 bine yükselmiştir; (bunların 1.200'ü kadındır) iğ sayısı da 37 bindir. Fabrikanın kurulması için gereken geniş düz arazi şehrin kuzey kenarında tarımsal araziler üzerinde bulunmuştur. Bu, Bursa'daki dış kenar endüstriyel kuşağın başlangıcıdır. 60 yıl sonra Merinos tesisleri faaliyetlerini durdurduğunda, işletme şehir merkezi sayılabilecek bir yerde bulunuyordu. Bursa'nın büyük boyutlu yün fabrikasına ek olarak, 1930'larda, bir ipek fabrikasının üretime yöneliminin dönüştürülmesiyle oluşturulmuş iki küçük, orta büyüklükte özel sektör yün fabrikası daha vardır. 1950 yılında iktidara gelen parti, özel sanayi faaliyetlerini teşvik etmeyi amaçlayan yeni bir ekonomi politikası uygulamaya başlamıştır. Bu Bursa için, çok sayıda küçük (endüstriyel) şirketin ortaya çıkması anlamına geliyordu. Nitekim olağanüstü bir sanayileşme artışı olmuştur. Gerçekten, 1967 yılında, Bursa şehrinde yapılan bir incelemede, yaklaşık 800 civarında fabrika keşfedilmiştir. Ancak, bu fabrikaların neredeyse tamamı, az sayıda dokuma tezgâhı ve çalışanı olan tesislerdir.

Yün, pamuk, ipek, yapay ipek tamamen işlenmiş ve karıştırılmış gibi çok çeşitli üretim yönelimleri ortaya çıkmıştır. Kaplıca kasabası olan Bursa'da, havlu üretimi, özellikle küçük dokuma fabrikaları için çok uygun bir işti. Bursa'daki bu yerel geriye dönük entegrasyon, ileriye dönük entegrasyon ile takip edilmiştir. Çünkü üretilen malzemeler daha fazla işlenmeksizin satışa sunulmaktaydı. Bu, bir ağda onlarla çalışan küçük dokuma fabrikalarından daha büyük olan boyama ve kumaş baskı şirketleriyle sonuçlanmıştır. Modern makineleri temin edemeyen küçük dokuma fabrikalarının satışları büyük ölçüde yerli Türk ve kırsal pazarlara yönelmiştir. Bu gelişme ile Bursa tekstil sanayi şehri olarak derinlik ve genişlik kazanmıştır.

Bu, birçok küçük dokuma şirketinin müşterilere, özellikle kendi satış organizasyonlarını karşılayamadıkları için, sorun haline gelmiştir. Çözüm olarak en az iki örgütsel yol bulundu, dağıtım sistemi ve taşeronluk. Çoğu toptancı olan tüccarlar, küçük şirketlere ham madde temin etmiş ve ürünlerini satmışlardır. Taşeronluk, daha büyük şirketler ile bağlantılı olarak örgütlenmiştir. Bu örgütsel imkânlar, Bursa'da tekstil endüstrisinin çeşitli dallarından oluşan bir ağa bağlılık yaratmış ve tekstil endüstrisinde, kapsamlı holdingler ortaya çıkmıştır.

Dokuma fabrikaları, iplikhaneler, boyahaneler, yazıcılar ve farklı büyüklükleri ile çeşitli tekstil şirketleri göz önünde bulundurulduğunda, aynı zamanda konum bakımından da büyük çeşitlilik sergilenmiştir. Dokuma değirmenleri, gecekondu evlerdeki konutların alt katlarında oluşturulmuş; eski ipek yumakları dokuma olmuş; orta ölçekli dokuma fabrikaları ve boya işleri kendi binalarını oluşturmuştur. Genel olarak, şehrin kuzeyinde küçük dokumacılığın yoğunlaşmasına, daha azı da şehrin doğu eteklerine doğru yayılmaya ve böylece endüstriyel bir dış halkanın oluşmasına neden olmuştur. Bunların işgal ettikleri yerler tarım arazileriydi. Gecekondu evler şehrin sarp güney ucunda ortaya çıkmıştır. Bursa'ya göç edenlerin

yerleşim bölgeleri, şehrin sarp güney eteklerinde ortaya çıkmış olsa da, ticari yerleşmeler başlangıçta şehrin kuzey ve doğu eteklerine göre daha önce hâkim olmuştur.

Devlete ait Merinos fabrikalarının geniş çaplı iş gücü ve şehrin genişleyen tekstil endüstrisinde özel endüstriyel istihdam olasılığı ile birlikte kırsal alandan göç başlamıştır. 1927 sayımında Bursa, 61 bin, 1945 sayımında 85 bin nüfuslu idi. Yeni ekonomik politikanın başladığı 1950 yılında ise nüfusu 103 bine çıkmıştır. Bulgaristan'daki Türk yerleşim yerlerinden gelen mülteciler için şehrin kuzey batı kenarında yeni yerleşim alanları oluşturulmuştur.

1980'lerdeki ekonomik politikadaki yeni ve derin değişim, özel sektörün üretim hedefine ithal ikamesinin eklenmesi ile Bursa şehrine yönelik sanayileşmeye yeni bir hız kazandırmıştır. Sadece devlet mülkiyetindeki işletmelerin özelleştirilmesi değil, aynı zamanda finans ve dış ticaretin liberalleşmesi de Türkiye'nin ihracata, ülkenin/sanayinin dünya ekonomisine katılmasıyla, şirketler için rekabetçi bir ortam yaratmıştır. Bu, tekstil endüstrisini Bursa'da sürdürmüş ve önemli ölçüde genişletmiştir. O zamana kadar, dokuma ve eğirme üretiminin aşamaları ve ülke içi satışlar baskın iken, artık, sentetik ipliklerin artan üretimine ek olarak, çoğunlukla Avrupa Birliği'ne ihracat için, hazır giyim üretim aşaması eklenmiştir. Böylece pamuk ve yün gibi bir tekstil endüstrisi için gerekli olan temel hammaddelerin yerel alanda ve çevrede yetersiz olmasına rağmen, tam gelişmiş ve dünya pazarında tekstil sektörüne ulaşmıştır.

Özetle, çeşitli hammaddelerin (yün, pamuk, ipek, naylon), tüm olası üretim aşamalarının mevcudiyeti (iplik üretimi, eğirme, dokuma, boyama, kumaş baskı, terbiye), işletme büyüklüklerinin çeşitliliği (çok büyük orta, küçük, çok küçük) ve farklı mülkiyet (devlet, özel) Bursa'da tekstil endüstrisinin yerel, sinerjik bir ağını ortaya çıkarmıştır. Birçok yeni tekstil firması ile sadece giyim üretimi düzeyinde değil, aynı zamanda üretimin diğer aşamalarında da şehirdeki yerelleşme sorunu gündeme gelmiştir. Bursa'ya muazzam göç nedeniyle şehirsel gelişim çok ilerlemiştir. 2000 yılında nüfusu 1.184.000 idi, 2010'da 1.905.570'e yükselmiş, İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra Adana şehrinin yerine Bursa dördüncü sırayı almıştır.

4.7. Türk otomobil endüstrisi şehri olarak Bursa

Bursa şehrinin modern, uluslararası rekabetçi, çok yönlü tekstil endüstrisi, zanaatkarlık başlangıçlarından itibaren uzun bir gelişme süreci içinde ortaya çıkmıştır. Ancak, şehirdeki otomotiv endüstrisi 70'lerin başında nispeten aniden yaratılmıştır. O zamanlar sadece Bursa'nın değil, Türkiye'nin de otomobil endüstrisi için bir birikimi yoktu. Bu nedenle Bursa'da bir otomotiv endüstrisi oluşturmak için, yurt dışında ilgili fabrikalarla yoğun işbirliği gerekiyordu. Aslında 1950'lerden beri, birçok alanda ilgili değişikliklere sahip sanayileşmiş bir toplum olma yolunda ilerleyen bir ülkenin sosyal gelişmesi buna müsaitti. 1980 yılında Türkiye'de binek otomobil mevcudu sadece 742 bin iken, 1990'da 1 milyon 641 bine ve 2000'de 4 milyon 422 bine çıkmıştır. Türkiye'de demiryollarının gelişimi kasıtlı olarak ihmal edilmiş ve karayolu ile motorlu taşıt trafiğine yönlendirilmiş olduğu için otomobil fabrikalarının oluşturulması bir zorunluluk olmuştur. Böylelikle, 70'li yılların başlarında Bursa'da iki büyük otomobil fabrikası yabancı katılımla kurulmuştur. % 40 yabancı sermayeli Tofaş-Fiat ve yaklaşık % 44 yabancı sermayeli Oyak-Renault binek otomobiller üretmeye başlamıştır. 60'lı yıllarda, küçük bir fabrika olan Karsan, minibüs üretimi için Peugeot ile işbirliği içinde oluşturulmuştur. 880 kişilik ilk işgücü ile başlayan Tofaş-Fiat'ta, 20 yıl sonra çalışan sayısı 8 binden fazla idi. Otomobil endüstrisinin Bursa'da kurulma süreci, ülkenin ekonomik politikasının ithal ikamesini norm olarak kabul ettiği bir aşamadır. Bu doğrultuda da Tofaş-Fiat'ta gelişme gözlenmiştir. Başlangıçta, üretimin yaklaşık % 45'i yerel imkânlarla gerçekleştirilirken, zamanla daha fazla şirket içi üretim eklenmiş ve 1990'larda, % 95'lik bir yerel üretim payına ulaşıldığı belirtiliyordu. Başlangıçta, vasıfsız işçileri bile istihdam edebilmek için üretim süreci birçok aşamada, küçük adımlara

parçalanmıştı, payları yavaş yavaş azalmış, ancak yine de, akan band üretimi ile hareketli mekân yan yana mevcuttur. 1980'lerin başında ihracata yönelimi getiren yeni bir ekonomi politikası oluşturulmuş ve Tofaş-Fiat için komşu Arap ülkelerine (Ürdün, Irak, Mısır, Libya) ihracat yapılmıştır. Üretim dört kat artmıştır.

Motorlu taşıtlar, hepsi kendi bünyesinde imal edilmeyen çok sayıda parçadan oluştuğu için, Bursa, mevcut otomotiv endüstrisine tedarikçilerin ekonomik temelini de taşımaktadır. Bu sadece çok sayıda küçük işletmelerin ortaya çıkması demek değil, aynı zamanda büyük ölçekli bir operasyonu da yaratmıştır. Dizel motorlar için enjeksiyon ve enjeksiyon pompaları üreten ve dünya çapında satış yapan Bosch, ürünlerinin % 95'ini ihraç etmektedir. Fabrika, 2002 yılında faaliyete başladıktan birkaç yıl sonra 2.800 kişi istihdam etmeye başlamıştır. Böylece, bir taşeron firma, bir araba fabrikasının büyüklüğüne taşınmıştır. Bursa dışındaki diğer fabrikalar ve diğer üretim tesisleri ile birlikte Bosch, Türkiye'deki en büyük yabancı işverenlerden biridir.

Bursa'daki otomobil endüstrisine binek otomobil üretimi hâkim olmasına rağmen, Tofaş-Fiat ve Oyak-Renault'nun ilk çalışmalarına başka şirketler de eklenmiştir. Bursa'daki tekstil endüstrisine benzer şekilde, büyük, orta ve küçük ölçekli şirketler de bulunmaktadır. Yan sanayileşme ile kompozit üretim yapılabilmesi için tedarikçiler ve nihai ürün üreticilerinin bir endüstri karışımı durumundadır. Son yıllarda Bursa'da tekstil sektörünü geride bırakan, otomotiv endüstrisinin mevcut tesislerinin bu entegrasyonu neticesinde, sektördeki yerel bir etkileşim mümkün olabileceği gibi, zor ekonomik dönemlerin yönetimi için bile elverişli bir durum söz konusudur.

4.8. Bursa şehrinde endüstri alanları

Bursa'nın sanayileşmesinin ilk 100 yılında, 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın ortalarına kadar, şirketler kendi yerlerini seçmişlerdir. Böylelikle, 1950'li yıllarda mekânsal planlama olmaksızın, o zamanlar oldukça küçük bir şehir olan Bursa'nın etrafında hemen hemen kapalı bir sanayi kuruluşu halkası inşa edilmiştir. İlk iki fabrika, Rum ve Ermeni kadın işçilerin yerleşim alanlarına bitişik ipek endüstrisi bağlamında ve şehrin güneybatı ve güneydoğu eteklerinde su açısından zengin dağ derelerinde, 1850 civarında inşa edilmiştir. Daha sonra Cumhuriyet döneminde, şehrin kuzey ve doğu eteklerinde, devlet tarafından işletilen çok büyük yün endüstrisi ve birçok küçük özel dokuma ve ayrıca orta ölçekli boyama ve kumaş baskısı tesisleri kurulmuştur. Bursa'da 1950'lerden sonra, sanayileşmede yeni, uzun ömürlü bir patlama başladığı zaman, başta tekstil ve otomotiv endüstrisi olmak üzere çeşitli sanayi sektörlerindeki birçok büyük ve küçük işletme, şehirsel alanı kapsayan mekânsal ve şantiye planlaması yapmıştır. Bunu yaparken Bursa şehrinin yüzey alanını ovanın kuzey sınırına çıkarmak daha mantıklıydı.

Bursa, Türkiye'de 1960'ların başlarında bir Anglo-Amerikan tipi sanayi alanı (Bursa Organize Sanayi Bölgesi) inşa eden ilk şehir olmuştur. Bursa'dan Mudanya limanına giden yol kenarında, o zamanlar şehirsel alana yaklaşık 10 km uzaklıkta bulunan bir yerleşim yerine yanaşık alan inşa yeri olarak seçilmiştir. Anglo-Amerikan modeline göre, Ticaret ve Sanayi Odası altyapı geliştirme, caddeler ve yollar, su, kanalizasyon, doğal gaz, elektrik, itfaiye, kurtarma hizmetleri, telekomünikasyon sağlamıştır. 180 ha üzerinde 72 parsel ile başlanmış; yaklaşık 3.000 işçi istihdam edilmiştir. 1995 yılında bölge, 25 bin işçi çalıştıran 140 şirketi barındıran 600 hektara genişletilmiştir. Endüstri dallarının dağılımı şöyledir: % 40'ı tekstil sektörü, % 21'i metal ve makine imalatı sektörü, % 18'i otomotiv sektörü, % 4'ü kimya sanayi, % 7'si lastik ve plastik sanayi, % 3'ü ahşap ve kâğıt sanayi, % 3'ü de gıda sanayinden oluşmuştur.

Oyak-Renault tesislerinin de eklenmesiyle, Bursa Organize Sanayi Bölgesi yaklaşık yarım kat daha fazla yer kaplamıştır. 1970'lerin başlarında, Oyak-Renault ile aynı zamanlarda, Tofaş-Fiat'ın otomobil fabrikası, Yalova'ya (ya da İstanbul'a) giden yeni karayolunun kenarında yer almıştır. 1970'lerde Tofaş-Fiat otomobil fabrikasının hemen yanında bir başka Organize Sanayi Bölgesi (Demirtaş) kurulmuştur. Bu sanayi

bölgesi de geniş ilgi görmüştür. BOSB gibi Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi (DOSB) de çeşitli sektörlere sahiptir. 1995 yılında % 58'i tekstil endüstrisinden, % 24'ü otomotiv ve tedarik endüstrilerinden, % 5'i makine imalatı ve metal endüstrilerinden, % 13'ü diğer sektörlerden oluşuyordu.

Her ikisi de çevre üzerinde yer alan ve otoyollar ile şehre ve dış mahallelere bağlanan sanayi bölgesi ve otomobil fabrikasının bir araya getirilmesi, planlama başarısı olsa da, merkezi olmayan yoğunlaşma düşüncesi daha da farklılaştırılmıştır: Küçük sanayi ve zanaat endüstrileri için uygun sınırlı sanayi alanları ortaya çıkmıştır. Küçük Balıklı ve Duaçınarı küçük sanayi alanının oluşmasını takiben, şehir merkezinin çevresinde, iki küçük sanayi alanı daha planlanmıştır. Şehrin doğusundaki İnegöl ve Ankara'ya giden karayolu kenarında Otosansit (Oto Sanayi Sitesi) ve şehrin batısındaki Karacabey ve İzmir'e giden karayolu kenarında Beşevler'de Küçük Sanayi Sitesi oluşturulmuştur. Bursa'daki genç sektörlerin merkezi olmayan yoğunlaşması ile ikincil sektörün örnek bir mekânsal gelişimine değil, aynı zamanda konutların mekânsal yayılmasına, dolayısıyla Bursa şehrindeki yerleşim alanlarına da yön verilmiştir.

4.9. Bursa şehrinde gecekondu evden toplu konutlara

Bursa'da farklı ve modern bir tekstil endüstrisi ve biraz daha az çeşitlilik gösteren modern bir otomotiv endüstrisi ortaya çıktığından, şehir nüfusunun önemli ölçüde artması şaşırtıcı değildir. Türkiye Cumhuriyeti'ndeki ilk nüfus sayımı olan 1927'den itibaren 33 yıl içinde nüfusu 61.690 kişiden 153.866'ya yükselmiştir. Daha sonra 1960'dan 2000'e kadar 40 yıl içinde 1.030.278 kişi artarak 1.184.144'e tırmanmıştır. 2010 yılındaki son nüfus sayımında, Bursa nüfusu 1.905.570 idi: 2000 yılına göre 721.426 kişi artışla bir başka büyük nüfus artışı yaşanmıştır. Nüfustaki böyle bir artış sadece olağanüstü göçle açıklanabilir. Bu artışın küçük bir kısmı, 1950'den sonra Bulgaristan'dan gelen ve planlı yerleşim yerlerinde bulunan Türk nüfusu idi. Kırsal-şehirsel göç hareketinin başlangıcında göçmenler, çevredeki kırsal alandan Bursa'ya gelmişler, yavaş yavaş, kökeni genişlemiş, Karadeniz bölgesine ve İç Anadolu'ya taşınmıştır. Bursa'da iş bulma umuduyla gelen bu muazzam göçmen kitlesini şehirde barındırma sorunu ortaya çıkmıştır.

Şehrin etrafındaki doğal koşullara göre, yeni yerleşim kurulabilmesi için, hisarın kuzey ve güneyindeki iki farklı alt saha buluyordu. Bu, yerleşmede sosyo-ekonomik bir farklılaşmaya yol açmıştır. Daha da önemlisi, maddi olarak çoğunlukla kötü durumdaki göçmenlerin kendilerine kalacakları yerleri acilen sağlamaları gerekiyordu. Arazi satın almak için yeterli parası olmayan göçmenler, Hisar'ın güneyinde, Uludağ'ın dik eğimli yamaçlarında, aslında hiç kimseye ait olmayan, ancak gerçekte devlet orman işletmesine ait arazilere yerleşmişlerdir. Arazi edinme masraflarını karşılayanlar da, Hisarın kuzeyinde, meydana gelen sanayi alanlarının çevresindeki tarımsal arazilerde barınaklarını inşa etmişlerdir. Her iki durumda da, tasarımda çoğunlukla mütevazı olan gecekondu evler yapılmıştır. Özellikle dik yamaçlarda altyapı zayıftı. Ovada –hafif eğimli alüvyal yelpazelerde– en azından artezyen suyu vardı. Konutlar, çoğunlukla kendileri tarafından inşa edildiğinden, çok çeşitli yapı şekilleri vardı.

Bursa şehrinin gecekondu yerleşim alanları içinde aynı coğrafi kökene göre ayrılmışlar ve kırsal dayanışmayı uygulamışlardır. Sıklıkla olduğu gibi, Türk şehirlerinin kenarlarındaki gecekondu bölgelerini slumlara benzetmek doğru değildir. Daha ziyade, bunlar şehirsel yaşam biçimlerine uyum sağlama alanlarını giderek geliştirmektedir. Büyük nüfus artışı nedeniyle geçici olarak Bursa nüfusunun % 50'den fazlası gecekondularda yaşıyordu. Yıllar içinde, sadece Bursa'da değil, ülke çapında gecekondu evleri problemini kontrol altına almaya çalışılmıştır. Özel inşaatı mümkün kılan ve daha ucuz olan konut birlikleri ortaya çıkmıştır. 1980-1985 arasında Türkiye'de konut kooperatiflerinin sayısı 578'den 1302'ye yükselmiştir. Yasa gereği, 1981 ve 1984'te toplu konutlar için bir fon (Toplu Konut Fonu) kurulmuştur. Konut alımı için sübvansiyonlu ve uzun vadeli krediler sağlanmıştır. Çalışanlar için Sosyal Sigortalar Kurumu, (SSK) ve serbest çalışanlar için (Bagkur) da buna katılmıştır.

Bursa'da devlet tarafından, çoğunlukla sanayi bölgelerine yakın, Beşevler'de 330 ha, Fethiye-İhsaniye'de 540 ha, Cumalıkızık'ta 140 ha büyük konut alanları belirlenmiştir. Güneyde, Uludağ'ın dik eğimi Bursa'nın genişlemesini engellediği için, konut inşaatı alanları olarak Bursa ovasının düz alanları seçilmiştir. Şehir kuzey sınırına, kıyı dağlarına, aynı zamanda batıya ve doğuya doğru ilerlemiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde, Bursa ovasında sebze ve meyve yetiştiriciliği için kullanılan 71 km^2'lik tarım alanı kaybedilmiştir. Batıda, İzmir arter yolunda, etrafı çevrili siteler içinde büyük konutlar, Demirtaş sanayi bölgesinin güneyinde gösterişli kompleks bulunmaktadır. İnşaatın yapımından sonra kiracı veya mal sahibinin sosyal düzeyinin de yükselmesiyle sonuçlanabilir. Binaların kütleselliği ve çok sayıda kattan oluşması dikkat çekmektedir. Eski batı bölgesinde, balkonlu yüksek kaliteli geniş konutlar bulunmaktadır.

Son derece sanayileşmiş ülkelerin büyük şehirlerinde, iki süreç vardır: Şehir merkezinden bağımsız ve dışkenarda banliyöleşme. Bugün bir metropol olsa da Bursa'da bu süreçler henüz beklendiği gibi görülmemektedir. Geleneksel oryantal şehirde mutat olduğu gibi, şehir merkezindeki mağaza ve iş yerlerinde yüksek katlarda şehirsel nüfus, tüccarlar, avukatlar ve doktorlar, bodrum katları ticari olarak kullanılan çok katlı evlerde yeni oluşturulan geniş sokaklarda yaşamaktadır. İkametgâh boşluğu şehir merkezinde ana cami, bedesten, kapalı çarşı ve eski kervansarayın etrafında yer almaktadır. Bursa'da hala geleneksel, tarihi sektör düzenini takip edebilirsiniz: Ulu Cami'de hediyelik eşyaların satılmasından, altın, gümüş, bedesten gibi üst düzey malların satışına, açık çarşıda daha önce açılmış kıyafetler, tekstiller, ayakkabılar ve Kapalıçarşı sonunda metalden yapılmış ve gürültü sıkıntısı ile ilgili nesnelerin üretimi ve satışını da görebilirsiniz. Böylece, Avrupa şehirlerinden çok daha erken bir zamanda, merkezde nüfustan yoksun bir şehir ortaya çıkmıştır. 1958 yılında şehir merkezinde, özellikle Bursa'nın tarihi çarşı bölgesinde meydana gelen büyük yangın, önemli anıtsal yapıların büyük ölçüde tahrip olmasına neden olmuştur. Ama sonra kapsamlı bir yeniden yapılanma gelmiştir. Dolayısıyla Bursa'nın şehir merkezinde bir şehirsel karmaşa söz konusu değildir.

Banliyöleşme olgusuyla ilgili olarak, şehir içindeki sakinlerin yeni göçmenler için toplu konut alanı olarak belirlendiği dış kenarda radikal bir hareket yoktur. Sanayi bölgelerinde ve yeni şehirlerarası otobüs terminalinde veya üniversite kampusu gibi ulaşım hizmetlerinde çift hat yollar görülmektedir. Marmara Denizi kıyısında Mudanya'nın doğusunda, Altıntaş ve Kurşunlu civarında meydana gelen ikincil konutların Bursa'nın banliyölerine yükselmesi mümkündür. Bursa'da kaplıca beldesi Çekirge'de ve oraya şehir merkezinden gelen yollarda, kısıtlayıcı bir engel olmadan bahçeli villalarda lüks yaşamak için fırsatlar sunmaktadır. Tarihi şehir Bursa, başşehir, türbeler merkezi ve Doğu Akdeniz ticaret şehri olarak işlev gördüğünden, ayrıca üst sınıf nüfusu için bir konut olarak da kullanıldığı göz önüne alındığında, bu sosyal grup, günümüzün ikincil ve üçüncül sektörün büyük işletmelerinin liderleri tarafından modern zamanlarda dönüştürülmüştür.

4.10. Bursa şehrinde bakkallardan alışveriş merkezlerine

1326 yılında Bizans'ın Prusa şehrini fethettikten sonra, Osmanlıların Türk göçebe kabilesi sadece Anadolu'da ve Marmara Denizi'nin Avrupa yakasında daha fazla arazi ıslahı aramakla kalmamış, aynı zamanda kale şehirlerinin dönüşümünü de yapmıştır. Selçuklu Devleti'nin dağılmasından sonra bir dizi beylik ve onların küçük başşehirlerinin ortaya çıkması, Osmanlının başşehirlerini tasarlayabilecekleri sayısız rol modeli oluşturmuştur. Bu, şehrin ticari merkezi haline gelen Hisar dışındaki alan için özellikle doğrudur. 1453'te İstanbul fethedilmeden önce Bursa, inşa edilen Ulucami, bedestenler, çarşılar, hanlar ve kervansaraylar ile levanten ticaret şehri olmuştur. 1365'te Bursa'nın sermaye işlevini kaybetmesine rağmen, büyüyen nüfusun yerleştiği merkezler oluşturulmuştur.

Türk-Osmanlı-İslamî nüfus ile Hıristiyan, Rum, Ermeni ve Yahudi nüfusun Hisar dışında, farklı çekirdeklerin bulunduğu mahallelerde toplanan küçük tedarik merkezleri ortaya çıkmış, mahalle pazarları, muhtemelen haftalık pazarlar ortaya çıkmıştır. 1967'de Bursa şehrinin perakende ticaretinin tam bir envanteri yapıldığında, birçok küçük merkezin eski yapısı hala duruyormuş. Bir mahalle; cami, bir çeşme, bir çınar ağacı, birkaç sokağın birleştiği bir meydan, bir bakkal dükkânı, bir fırıncı, bir manav, bir çay evi, bir berber, bir terzi dâhil –tek tük farklılıklarla– bunlardan oluşuyormuş. Ana merkezin ve şehir merkezinin dışındaki küçük merkezlerin varlığı, geleneksel oryantal şehrin iki seviyeli bir merkezi yapısı olarak tanımlanabilecek bir şeye yol açmıştır: Ana cami ve ana çarşı şehir merkezinde, mahalle camileri ve günlük ihtiyaçlar için mahalle çarşıları ise şehir merkezi dışında yüksek taleplerde oluşmuştur. Perakendecilik, sadece satılan ve satın alınan mallarla değil, aynı zamanda değişen ve alım-satım organizasyonuyla da ilgilidir. Bursa şehrinin sanayileşmesi 1970'lerde büyük bir ilerleme kaydetmiş ve şehir nüfusu 1960'tan itibaren hızla büyümüştür. Böylece yerli perakende ticarete yeni formlar eklenmiştir.

Ulucami, Kapalıçarşı ve kervansarayların etrafındaki eski, geleneksel şehir merkezinin etrafında, üç geniş cadde, güneyde Atatürk caddesi, kuzeyde Cumhuriyet caddesi ve batıda Cemal Nadir / Altıparmak caddeleri oluşturulmuştur. Böylece, sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi, inşa edilen çok katlı binalar ile üç ana alışveriş caddesi meydana gelmiştir. Hizmetlere (postane, şehir idaresi, tiyatro) ek olarak, zemin katlarda camlı vitrinler ve kapılar, üst katlardaki doktor büroları, hukuk büroları, acenteler ve üstlerde de daireler vardır. Böylece ikinci bir farklı tür, perakende ticaretin modern merkezi ve doğrusal bir biçimde hizmetler ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, Gemlik (ve İstanbul) karayolunun şehri karşıladığı ve şehirlerarası otobüs terminalinin yapıldığı Uluyol'da, şehir merkezinin kuzey ucunda uzmanlaşmış (araba aksesuarları üzerine odaklanmış bir iş bölgesi) sabit perakende ticareti kurulmuştur. Bu uzmanlık, şehirdeki ve Bursa ilindeki özel araçlara sahip olanların artışını da yansıtmaktadır.

Bursa ilinin nüfusu 1980'lerin başından bu yana büyümüş ve 2000 yılına kadar bir milyonu aşmıştır, şehirdeki perakende ticaretin örgütlenme biçimi de o kadar hızlı değişmiştir. Bugünkü yeni gelişim aşaması, alışveriş merkezlerinden, hatta birkaç katlı iç gezinti yolu ile dükkânların bulunduğu yerleri içeren en modern alışveriş merkezinden oluşmaktadır. Bursa'da ve başka yerlerde, modern bir alışveriş merkezinde, genellikle halka ve özellikle de çocuklara yönelik çok çeşitli yeme-içme mekânları ve sinema ve bowling salonları gibi eğlence mekânlarının bileşimini içerir. Ayrıca Bursa'da bir alışveriş merkezinde (As AVM) bir buz pateni pisti dahi vardır. Tabii ki uluslararası etiketler, özellikle giyim, kozmetik, spor malzemeleri için çeşitli alış-veriş mağazaları bulunmaktadır. Kimi yerlerde, Paris'teki Louvre'un camlı giriş piramidi üzerinde modellenen üç bölümlü alışveriş merkezi (Zafer Plaza) gibi mimari açıdan çarpıcı tasarımlar seçilmiştir. Şehrin yeni mimari ve ticari merkezini temsil etmeyi amaçlamaktadır. Bursa şehir merkezindeki alışveriş merkezlerine gelince –basit olanlar bir hipermarkete daha çok benziyor– tanınma konusunda tutarlı bir eğilimleri yoktur. Diğer alışveriş merkezlerinin merkeze uzakta dışarıda, toplu konut inşaatının bina kompleksleriyle çevrili, arter yolların kıyısında seçilmiş bir yerleri vardır. As AVM gibi cazip tipik bir alışveriş merkezi bile büyük bir yol üzerindedir, ancak sanayi tarafından çevrelenmiştir. Diğer büyük şehirlerde olduğu gibi, yer seçiminde, araç sahipliğinin gelişim durumu önemli bir rol oynamaktadır. Bursa'daki tüm alışveriş merkezleri, müşterilerin kendi otomobilleriyle merkeze gidebilmeleri için kurulmuştur. Ancak –şehir merkezine veya çevreye bağlı olarak– farklı park seçenekleri vardır: Zafer Plaza'da 650 araçlık yeraltı, uzakta dışarıda Nilüfer metro istasyonu yanındaki Carrefour'da 2.500 açık otopark yeri vardır. Zafer Plaza'nın çevresinde, Bursa şehrinin yeni demiryolu bağlantılı şehir içi trafiğinin yer aldığı Şehreküstü'de, uluslararası bir modele göre bir gökdelen inşa edilmektedir.

4.11. Bursa'da şehir içi trafiğin düzenlenmesi

Ülkelerde veya şehirlerde gelişme söz konusu olduğunda, birçok konu rol oynamaktadır. Bunlar içinde değişim hızını artıran bir süreci temsil eden trafik, özel ilgiyi hak etmektedir. Şehirler bağlamında şehir içi trafiği ve şehirlere yönelen ya da uzaktaki trafiği birbirinden ayırmak önemlidir. Bu, şehir içi trafik için de önemlidir. Uzun vadeli sosyal gelişim bağlamında, özellikle teknik gelişme ile ilgili olan ulaşımın çeşitli aşamaları arasında ayrım yapmak önemlidir.

Bursa çok uzun bir süre yaya şehri idi. 1974'te 350 bin nüfuslu Bursa şehrinde 1.356 hane halkı araştırması yapılmıştır. Buna göre, hane halkının ana kazanç sahiplerinin % 48'i iş yerlerine yürüyerek ulaşmaktadır. Böylelikle, bir yaya şehri olmasına rağmen, bir halk otobüsü ile ulaşanlar % 19, işyeri servis otobüsleri ile ulaşanlar % 11 ve paylaşılan taksiler (dolmuş) ile ulaşanlar % 14'tür. Özel araba sadece % 8'dir. Bursa'daki trafik gelişimi taşıt stokunun gelişimine büyük ölçüde bağımlıdır. Bursa ilinde 1950'de 829, 1960'da 2.869, 1990'da 91.881 ve 2000'de 248.497 adet motorlu taşıt vardır. 2000'de Bursa şehrinde 1.184.144 kişi yaşamaktadır. İldeki ve şehirdeki trafiğin hızlı artışı ve şehrinin gelişmesi ile Bursa bariz bir otomobil şehri olmuştur.

Bursa'nın hedef ve kaynak trafiğiyle başa çıkabilmek için, öncelikle mevcut konumunu ortaya koymak gerekir. Şehir, Uludağ'ın etekleri ve Bursa ovasının doğu-batı uzanımına uygun olarak hizalanan doğu-batı yönlü ana yollara uygun şekilde konumlanmıştır. Kuzeyde Mudanya ve Gemlik limanlarına kadar arter yollar oluşturulmuştur. Trafik, Uludağ'ın güneyindeki geniş bağlantıları kapsamamaktadır. Mevcut yol ve Uludağ'a giden teleferik çoğunlukla turistlere hizmet etmektedir.

Motorlu taşıt trafiği için şehrin yapısındaki küçük değişiklikler bile genişlemiş, bu yüzden trafiğin yatay ya da dikey olarak ayrılması veya park ve garaj yerleri, ya da şehir merkezinden gelen trafiğin ovanın kuzey kenarındaki bypass yoluna aktarılması, sorunu çözememiştir. Bursa'daki son yüzyılda meydan gelen büyük dönüşümden bu yana, otomobil şehri olarak bir şehirsel ulaşımın gelişmesi de eklenmiştir: Bursa'da, bir şehir içi, demiryoluna bağlı ulaştırma ağı oluşturulmasına başlanmıştır. Ama, Bursa'da tam bir demiryolu ağından söz edilemez. Orografik-topografik koşullara göre, kuzey-batı şeritli bir doğu-batı demiryolu trafiğidir. Hatlar, çarşının kenarında bulunan Şehreküstü'de –yeraltında– buluşmaktadır. Demiryolu araçları geniş mekânlı bir iki vagonlu tramvaydan oluşmaktadır. Bursa'daki tramvayın batı, doğu ve kuzey yönünde daha da genişlemesi planlanmaktadır. Toplu konut inşaatının yerleşim alanları için trafik gelişimi değişmektedir. Daha önce şehir merkezinde kullanılmış olan dolmuş taksiler, şimdi banliyö treninin duraklarında beklemektedir. Bu trafik şehir merkezinden dışarı taşınıyor ve yeni bir ulaşım ağı daha gerekmektedir.

Bursa'nın dışındaki ulaşım hatlarının genişletilmesi de planlanmaktadır. Bu, güneyde Uludağ, kuzeyde kıyı dağları ve Marmara Denizi ile sınırlanan trafik hortumunun sınırlandırılmasıyla sonuçlanmaktadır. Gönen-Manyas-Ulubat-Bursa-Yenişehir ova serisi ile planlanan İstanbul-İzmir otoyolu, İzmit Körfezi üzerinde köprü ile çalışacaktır. Bundan sonra, Bursa'nın kuzey ucundaki bölüm Bursa'nın bir baypası olarak tamamlanmış durumdadır.

Bursa'nın ipek sanayi şehri olarak altın çağını yaşadığı zamanlarda, 1877'den 1940'a kadar limanı besleyici olarak Bursa-Mudanya güzergâhında demiryolu bağlantısı varmış. Motorlu taşıt trafiğindeki artış nedeniyle, demiryolu bağlantısı yeniden yapılmamalıdır. Bununla birlikte Bursa üzerinden bir demiryolu hattı, Bursa'nın doğusundaki İstanbul-Ankara demiryolu ile Bursa'nın batısındaki Bandırma (liman)-İzmir arasında planlanmaktadır.

Bursa'daki şehirsel ulaşım ve kuzeybatı Anadolu'da Bursa ile bağlantılı trafik dışında, Bursa il sınırları içinde merkezi yerel şartlarla belirlenen bir başka trafik seviyesi de ayırt edilebilir. Bursa ilinin

çevresindeki tüm 10 ilçe merkezine ait 1967 yılında yapılan bir araştırma, bu yerlerin ticari ve idari işlevlerinde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu, çorak dağlarda veya zengin ovadaki yerlerinden kaynaklanmaktadır. Ancak, Bursa'nın ilçe merkezleri ile ilişkilerinde, Bursa il merkezinde ana merkez ile şehir merkezinin dışındaki küçük merkezler arasında bulunana benzer sosyo-ekonomik koşulların mekânsal dağılımının merkeziyet ilkesi, Bursa'da şehirsel ve şehir dışı alanlarda önem taşımaktadır.

4.12. Üniversite şehri olarak Bursa

Bursa'da geleneksel olarak Ulucami ve türbe külliyelerinin önemli camileri dini eğitim merkezleri olarak kullanılmakta idi. Ancak Bursa'da 19. yüzyılın sonlarına doğru ipekböceklerinin bir hastalığını, Fransız bilim adamı Louis Pasteur'un yöntemlerini kullanarak, iyileştirmek amacıyla Fransız yardımı altında, 1888 yılında ilgili bir enstitü, İpek Enstitüsü (Böcekçilik Enstitüsü) kurulmuştur. Bu enstitü bugünün üniversitesinin öncüsü olarak kabul edilebilir. Ayrıca Bursa'nın Işıklar Askeri Lisesi ve Eğitim Enstitüsü gibi bazı üst düzey eğitim tesisleri de vardır. Türkiye'deki üniversitelerin kurucu dalgasının sonucu olarak Bursa Uludağ Üniversitesi'ne de uygun bir tesis bulunmuştur. 1972'den beri yapılan hazırlıklardan sonra, 1976 yılında üniversite, şehir ve çevresine faydacı olarak uyarlanmış bir dizi fakülte ile açılmıştır. Böylece şehrin hamamlarına ve eski hastanelerin binaen Tıp Fakültesi ile birlikte, bölgenin geniş tarım potansiyeline dayanılarak Ziraat ve Veteriner Fakülteleri kurulmuştur. Aynı zamanda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Edebiyat Fakültesi ve Teknik Meslek Yüksek Okulu (Ali Osman Sönmez MYO) bulunmaktadır.

Üniversite iki yerleşkeye yayılmıştır. Yerleşkelerden biri, Bursa'nın batısındaki Görükle beldesinde daha fazla tesis alanı olan geniş bir alandır. Rektörlüğe ve Üniversite Kütüphanesine ek olarak, bir otel (Holiday Inn) ve bir alışveriş merkezi de bulunmaktadır. Diğer yerleşke ise, şehrin kuzeyinde, kuzey arter yolunda, şehirlerarası otobüs terminalinin yakınındadır. Uludağ Üniversitesi'nin bu iki yerinin bulunduğu yer ile şehrin batıya ve kuzeye doğru genişlemesi için önemli noktalar oluşturulmuştur. Bursa şehri için daha da önemlisi, şehrin sanayi sektörünün uzun yıllara dayanan gelişiminden sonra, üniversitenin kurulmasıyla, kültürel antitezin, genişlemiş ve yeni bir varyantı yaşadığı anlaşılmaktadır.

4.13. Tezatlar şehri olarak Bursa

Bursa şehri, antik çağlarda bilinen hamamları göz ardı edilirse, göze çarpmayan başlangıçlarda Prusa adıyla ortaya çıkmıştır. Ortaçağda, Osmanlılar zamanında geçici bir süre Osmanlı İmparatorluğunun başşehri olmuş ve uzun zamandan beri, ilk altı Osmanlı sultanının, yani 1326'dan 1451'e kadar, Osman bey, Orhan bey, Murat Hüdavendigar, Yıldırım Beyazıt, Çelebi Mehmet ve II. Murat'ın türbelerinin bulunduğu şehirdir. Bunların mezarları ve şehrin tarihi merkezindeki cazibe alanları ile Osmanlı kültürünün beşiği olmuştur. Bu sadece mimariye değil, sanatsal tasarıma da yansımıştır. Bursa'da sadece tarihsel türbelerin gerisinde bir mezar kültürü değil, ayrıca, şehir merkezinde, Ulucami'nin çevresindeki tarihi çarşı alanı da vardır. Gelişme sürecinde, tarihi Bursa şehrinin bu vurgusuna zıt, yeni bir vurgu (şehrin sanayileşmesi) eklenmiştir. Günümüz ekonomilerinde, tekstil ve otomotiv endüstrisindeki iki büyük ve bazı küçük endüstrilerle, Bursa şehri, Osmanlı kültürünün beşiği olarak Bursa'nın aksine, ekonomi alanında daha az önemli bir konuma sahip değildir. Bursa gibi milyonluk şehrin, biri şehir merkezinde, diğeri çevrede olmak üzere iki farklı özelliği uyumlu bir şekilde birleştirmesi, tüm şehre eşsiz bir kalite kazandırmaktadır.

5. Sonuç

Reinhard Stewig, Almanya'nın Schleswig-Holstein eyaletinde buluna Kiel Üniversitesi Coğrafya Enstitüsünde öğretim görevlisi ve öğretim üyesi olarak 32 yıl çalışmış ve 1991'de emekli olmuş bir coğrafyacıdır. Emekli olduktan sonra da akademik faaliyetlerini sürdürerek 25 yıl yaşamıştır. Yani akademik olarak etkin olduğu süre yarım asırdan fazladır. Bu zaman içinde Türkiye'ye ve özellikle İstanbul ve Bursa şehirlerine olan ilgisi hiç eksilmemiş ve pek çok yayına imza atmıştır. Bursa'da ilk kapsamlı çalışmasını 1967'de yapmış ve bu çalışmanın sonuçlarını 1970'te kitap halinde yayınlamıştır. Daha sonra Volkswagen vakfından aldığı maddi destek ile Türk ve Alman öğrenci ve öğretim üyelerinden oluşan 40 kişilik bir ekip ile daha ayrıntılı anket ve haritalama çalışmaları yapmıştır. Bu araştırmalarının sonuçlarını birinci kısmı 1980'de ikinci kısmı 1986'da iki ciltlik kitap halinde yayınlamıştır. Emekli olduktan yıllar sonra 2002 ve 2003 yıllarında tekrar arazi çalışmaları yaparak şehrin son otuz yılda yaşadığı değişim ve dönüşümün coğrafi boyutlarını ortaya koymuştur. Ardından Bursa'nın UNESCO dünya mirası envanterine dâhil olması teklifini içeren İngilizce kitabını ve son olarak da elli yılı aşkın bir süre üzerinde çalıştığı bu şehrin coğrafi vasıflarını açıklayan kitabını yayınlamıştır.

Bu son kitabında Stewig Bursa'yı kısaca şöyle özetlemiştir: Marmara denizine uzak olmayan, Kuzeybatı Anadolu'nun en yüksek dağının eteğinde yer alan Bursa şehrinin, bugün iki milyon nüfusu vardır. O, kültür ve sanayi şehri olmak gibi, birbiriyle çelişkili iki özelliği, benzersiz bir şekilde birleştirmektedir.

Bunlardan birincisi, sıcak kaynak suları ve kaliteli kaplıcaları dışında, doğmakta olan Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başşehri olarak kültürel işlevi, 1326'dan 1451'e kadar hüküm süren, ilk altı Osmanlı sultanının karakteristik türbelerinin bulunduğu ve geleneksel İslam yapılarının ilk erken Osmanlı dönemi çarşı alanı örneklerinin yer aldığı tarihi şehir olarak Bursa.

İkincisi ise, erken ipek endüstrisi ile 19. yüzyıla kadar uzanan tarihi öncülere sahip tekstil endüstrisi ve otomotiv endüstrisinin temel taşlarını oluşturan Fiat, Renault ve Bosch ile Türk tekstil ve otomotiv endüstrisinin önemli bir yeri olan, endüstriyel bir şehir olarak Bursa.

Bursa'da kültür ve sanayinin uyumlu mekânsal birleşimi modern planlamayla ortaya çıkmıştır: Tarihi iç ve eski şehirde kültür, dış kenarda merkezileştirilmiş yoğunlaşma şeklinde büyük ve küçük sanayi bölgelerinde endüstri.

Milyonluk şehir kavramı, Avrupa dışındaki ülkelerde gecekondu topluluklarıyla ilişkilidir. Bursa'da ise durum böyle değildir. Dizginsiz göç aşamasının aşılmasından sonra endüstrinin cazibesi ve göçmenlerin "gecekondu evler"e yerleşmesi, bugün, gelişmiş toplu konut egemen orta sınıfın ifadesidir. Aynı zamanda şehrin altyapı genişlemesine de karşılık gelen, karayolu ve demiryolu ile trafik gelişimi ve alışveriş merkezleri modern metropol şehirlerine nüfuz sağlamaktadır.

Referanslar

Achenbach, H. (1991). "Reinhard Stewig: Wissenschaftler - Akademischer Lehrer - Kollage" (s. V-X), "Reinhard Stewig: Veröffentlichungen" (s. 368 - 376) ve "Reinhard Stewig: Betreute wissenschaftliche Prüfungsarbeiten" (s. 377-384), içinde: Achenbach, Hermann (ed.); *Beiträge zur regionalen Geographie von Schleswig-Holstein: Reinhard Stewig gewidmet von Mitarbeitern und Mitarbeiterinnen der Geographisches Institut der Universität Kiel*, Kieler Geographische Schriften, Bd. 80, Kiel, ISBN: 3923887221.

Yiğit, A. (2018). "Reinhard Stewig'in Bursa Çalışmaları" TALİD 32, Türkiye'de Coğrafya Çalışmaları I (Baskıda).

https://prabook.com/web/reinhard_gottfried.stewig/249537, 08.04.2018.

Participant List / Katılımcı Listesi

A. Ahmad Khan	Karabük University, Turkey
Abdullah Khan	University of Haripur, Pakistan
Abdullah Soykan	Balıkesir University, Turkey
Abdurrahman Dinç	Necmettin Erbakan University, Turkey
Adem Başıbüyük	Erzincan University, Turkey
Ahmet Aykanat	Afyon Kocatepe University, Turkey
Ahmet Atasoy	Uşak University, Turkey
Ahmet Evren Erginal	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Ahmet Serdar Aytaç	Harran University, Turkey
Ahmet Uysal	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey
Ali Özçağlar	Karabük University, Turkey
Ali Yamak	Çankırı Karatekin University, Turkey
Ali Erkan	İstanbul University, Turkey
Ali İmamoğlu	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey
Ali Koçyiğit	Middle East Technical University, Turkey
Ali Yiğit	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Alican Berber	Ankara University, Turkey
Altay Fırat	European University of Lefke, Cyprus
Anıl Türkyılmaz	Ankara University, Turkey
Ayhan Solmaz	Akdeniz University, Turkey
Ayla Deniz	Ankara University, Turkey
Aylin Çalışkan	Bilkent Laboratory and International School, Turkey
Aylin Karadaş	Ege University, Turkey
Aysen Özgüneylioğlu	Jemirko-Geological Heritage Protection Association, Turkey
Ayşe Çağlıyan	Fırat University, Turkey
Ayşe Bekçi	Çanakale Onsekiz Mart University, Turkey
Aziz Ören	Süleyman Demirel University, Turkey
Bahaddin Şahin	Head Council of Education and Morality (MEB) , Turkey
Bahtiyar Aydın	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Barbaros Gönençgil	İstanbul University, Turkey
Barış Taş	Çankırı Karatekin University, Turkey
Bekir Derinöz	Balıkesir University, Turkey
Berna Özoğul	Akdeniz University, Turkey
Berna Hepbilgin	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Beyhan Öztürk	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Bilge Armatlı Köroğlu	Gazi University, Turkey
Burcu Göközkut	Afyon Kocatepe University, Turkey
Bülent Yılmaz	İnönü University, Turkey
Canan Ayberk	Ankara University, Turkey
Canan Külek	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Caner Hıdır	Ankara University, Turkey
Catherine Kuzucuoğlu	Université de Paris, France
Cemal Atakan	Ankara University, Turkey
Cemali Sarı	Akdeniz University, Turkey
Cengiz Akbulak	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Cevdet Yılmaz	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Ceyda Kurtar Anlı	Ankara University, Turkey

Cihan Serhat Kart	Ankara University, Turkey
Çağlar Çakır	Akdeniz University, Turkey
Çetin Şenkul	Süleyman Demirel University, Turkey
Çiğdem Varol	Gazi University, Turkey
Dario Martin-Benito	Forest Research Center INIA-CIFOR, Spain
Deniz Cengiz	Kilis 7 Aralık University, Turkey
Derya Çakaroz	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Derya Kahvecioğlu	Niğde Ömer Halis Demir University, Turkey
Dicle Oğuz	Ankara University, Turkey
Doğukan Doğu Yavaşlı	Kırşehir Ahi Evran University, Turkey
Ebubekir Karakoca	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Ecmel Erlat	Ege University, Turkey
Edward Whitney	University of California, Davis, USA
Emine Tanır Kayıkçı	Karadeniz Teknik University, Turkey
Emine Kocaman	Uşak University, Turkey
Emine Bilgen Eymirli	Northeast Anatolia Development Agency, Turkey
Emir Taşkın	Ankara University, Turkey
Emrah Yıldırım	Akdeniz University, Turkey
Emre Alkaya	Mustafa Kemal University, Turkey
Emre Duman	Gaziosmanpaşa University, Turkey
Emre Özşahin	Namık Kemal University, Turkey
Erdal Akpınar	Erzincan University, Turkey
Erdem Bekaroğlu	Ankara University, Turkey
Erdoğan Atmış	Bartın University, Turkey
Eren Şahiner	Ankara University, Turkey
Eren Şenol	Giresun University, Turkey
Eren Yürüdür	Tokat Gaziosmanpaşa University, Turkey
Ergin Gökkaya	Ankara University, Turkey
Ergin Canpolat	Mustafa Kemal University, Turkey
Erhan Göksu	Ankara University, Turkey
Erkan Yılmaz	Ankara University, Turkey
Ertuğ Öner	Ege University, Turkey
Ertuğrul Murat Özgür	Ankara University, Turkey
Esen Durmuş	Fırat University, Turkey
Esengül Doğru	Karabük University, Turkey
Esra Tunçel	Ankara University, Turkey
Esra Soysal	Ankara University, Turkey
Evren Atış	Kastamonu University, Turkey
Faize Sarış	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Faruk Aylar	Amasya University, Turkey
Faruk Alaeddinoğlu	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Fatih Tarazan	Anadolu University, Turkey
Fatih Altuğ	Giresun University, Turkey
Fatih Arıcı	Sakarya University, Turkey
Fatih Aydın	Karabük University, Turkey
Fatih Orhan	Erzincan University, Turkey
Fatma Erdoğanaras	Gazi University, Turkey
Fatma Esen	Bingöl University, Turkey
Fatma Esra Gürsoy	Ondokuz Mayıs University, Turkey

Fazilet Atasoy	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Fikri Kulaklıoğlu	Ankara University, Turkey
Fikriye Gül	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Funda Varnacı Uzun	Aksaray University, Turkey
Gizem Erdoğan	Pamukkale University, Turkey
Gökhan Gökdemir	Akdeniz University, Turkey
Görkem Saylam Hızarcıoğlu	Ankara University, Turkey
Gözde Emekli	Ege University, Turkey
Gülsen Ayhan	Fırat University, Turkey
Gülsen Erginal	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Günay Özdemir	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Gürcü Aygün	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Hakan Kasapoğlu	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Hakan Yiğitbaşıoğlu	Ankara University, Turkey
Hakan Güler	Ege University, Turkey
Halil Günek	Fırat University, Turkey
Halil Hadimli	Akdeniz University, Turkey
Halil Zorer	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Halil İbrahim Zeybek	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Hamza Akengin	Marmara University, Turkey
Hande Keçe	Ege University, Turkey
Haralambos Feidas	Aristotle University of Thessaloniki, Greece
Harun Reşit Bağcı	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Harun Tunçel	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Hasan Tatlı	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Hatice Kılar	Ankara University, Turkey
Hatice Rümeysa Küpcü	Ankara University, Turkey
Hatice Turut	Sakarya University, Turkey
Hıdır Serkendiz	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Hikmet Ülker	Ankara University, Turkey
Hilal Surat	Artvin Çoruh University, Turkey
Hulusi Karagel	Mustafa Kemal University, Turkey
Hüseyin Aksoy	Hatay Mustafa Kemal University, Turkey
Hüseyin Bayram	Kilis 7 Aralık University, Turkey
Hüseyin Fırat Arda	Çankırı Karatekin University, Turkey
Işılay Acar	Ankara University, Turkey
İbrahim Atalay	Karabük University, Turkey
İbrahim Kopar	Atatürk University, Turkey
İbrahim Sezer	Giresun University, Turkey
İbrahim Yıldız	Ankara University, Turkey
İhsan Bulut	Akdeniz University, Turkey
İhsan Çiçek	Ankara University, Turkey
İlker Alan	Ankara University, Turkey
İlker Eroğlu	Namık Kemal University, Turkey
İlker Yiğit	Çankırı Karatekin University, Turkey
İlyas Sadık Tekkanat	Çankırı Karatekin University, Turkey
İnci Demirağ Turan	Giresun University, Turkey
İsmail Ölmez	Mustafa Kemal University, Turkey
İsmail Ege	Uşak University, Turkey

Jan Kaplon	Wrocław University of Environmental and Life Sciences, Poland
Janusz Rewucki	University in Sarajevo, Bosnia-Herzegovina
Kadriye Toy Kırkoca	Anadolu University, Turkey
Kazım Kazdal	Uşak University, Turkey
Kemal Ersayın	Gaziosmanpaşa University, Turkey
Kemal Koçaklı	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Kemalettin Şahin	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Kenan Arınç	Atatürk University, Turkey
Kerime Karabacak	Ankara University, Turkey
Korhan Erturaç	Sakarya University, Turkey
Levent Uncu	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
M. Kirami Ölgen	Ege University, Turkey
M. Taner Şengün	Fırat University, Turkey
Marcel Mindrescu	University of Suceava, Romania
Mehmet Deniz	Uşak University, Turkey
Mehmet Doğan	Ege University, Turkey
Mehmet Zaman	Atatürk University, Turkey
Mehmet Ali Çelik	Kilis 7 Aralık University, Turkey
Mehmet Ali Özdemir	Afyon Kocatepe University, Turkey
Mehmet Ali Şimşek	Niğde Ömer Halis Demir University, Turkey
Mehmet Ali Toprak	Adıyaman University, Turkey
Mehmet Arif Özyazıcı	Siirt University, Turkey
Mehmet Kadri Tekin	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Mehmet Somuncu	Ankara University, Turkey
Mehmet Tahsin Şahin	Ankara University, Turkey
Mehmet Zeydin Yıldız	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Melis Merve Nayır	Ankara University, Turkey
Meral Avcı	İstanbul University, Turkey
Mert Yılmaz	Artvin Municipality, Turkey
Meryem Atik	Akdeniz University, Turkey
Mesut Demircan	Turkish State Meteorological Service, Turkey
Mete Uğraş	Ege University, Turkey
Mevlüt Taş	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Mim Sertaç Tümtaş	Mehmet Akif Ersoy University, Turkey
Muhammad Khurshid	University of Haripur, Pakistan
Muhammad Nafees	University of Peshawar, Pakistan
Muhammed Ali Yarıcı	Basarsoft Information Tecnologies, Turkey
Muhammet Öksüz	Siirt University, Turkey
Muhammet Topuz	Mustafa Kemal University, Turkey
Murat Fıçıcı	Balıkesir University, Turkey
Murat Karabulut	Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Turkey
Murat Tanrıkulu	Çankırı Karatekin University, Turkey
Murat Ataol	Çankırı Karatekin University, Turkey
Murat Tanrıkulu	Çankırı Karatekin University, Turkey
Musa Orhan	Local History and Culture Association (YERTAD), Turkey
Mustafa Satar	Çukurova University, Turkey
Mustafa Topuz	Uşak University, Turkey
Mustafa Ertürk	Akdeniz University, Turkey
Mustafa Köse	Afyon Kocatepe University, Turkey

Mustafa Murat Yüceşahin	Ankara University, Turkey
Mutlu Kaya	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Mutlu Yılmaz	Ankara University, Turkey
Muzaffer Siler	Fırat University, Turkey
Mücahit Coşkun	Karabük University, Turkey
Mücahit Durmuş	Akdeniz University, Turkey
Nami Yurtseven	Ege University, Turkey
Nazan Karakaş Özür	Çankırı Karatekin University, Turkey
Necla Türkoğlu	Ankara University, Turkey
Neil Pederson	Harvard University, USA
Neil Roberts	University of Plymouth, United Kingdom
Nermin Atila	Gazi University, Turkey
Nermin Doğu	Niğde Ömer Halis Demir University, Turkey
Nesibe Köse	İstanbul University, Turkey
Neslihan Dal	Mehmet Akif Ersoy University, Turkey
Nizamettin Kazancı	Ankara University, Turkey
Numan Ertaş	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Nuray Çaltı	Ankara University, Turkey
Nurcan Avşin	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Nurettin Özgen	Ankara University, Turkey
Nuri Yavan	Ankara University, Turkey
Nussaïbah Begum Raja	University of Erlangen, Germany
Okan Bozyurt	Afyon Kocatepe University, Turkey
Okan Türkan	Çankırı Karatekin University, Turkey
Olgu Aydın	Ankara University, Turkey
Olgun Böbrek	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Onur Çalışkan	Ankara University, Turkey
Onur Serkan Şahin	Niğde Ömer Halis Demir University, Turkey
Orhan Dengiz	Ondokuz Mayıs University, Turkey
Orhan Deniz	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Orhan Mete Kılıç	Gaziosmanpaşa University, Turkey
Osman Uzun	Düzce University, Turkey
Osman Sarıgül	İstanbul University, Turkey
Ömer Kucak	Siirt University, Turkey
Ömer Ünsal	Anadolu University, Turkey
Özlem Uğurlu	Ankara University, Turkey
Özlem Yağbasan	Gazi University, Turkey
Öznur Akgiş	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Turkey
Pınar Erengin	Ankara University, Turkey
Pınar Yurdadön Aslan	Ankara University, Turkey
Ragıp Kalelioğlu	Gaziantep University, Turkey
Rahman Nurković	University in Sarajevo, Bosnia-Herzegovina
Ramazan Duman	Netcad, Turkey
Ramazan Koca	Ministry of National Education (MEB), Turkey
Rana Alan	Ankara University, Turkey
Reşat Geçen	Mustafa Kemal University, Turkey
Reyhan Çuhadaroğlu	Ankara University, Turkey
Rifat İlhan	Adıyaman University, Turkey
Rüya Bayar	Ankara University, Turkey

Saadettin Tonbul	Fırat University, Turkey
Sadi Uymaz	Ankara University, Turkey
Saliha Koday	Atatürk University, Turkey
Samet Doğan	Sakarya University, Turkey
Seçkin Çakmak	Akdeniz University, Turkey
Seçkin Hardal	Gaziosmanpaşa University, Turkey
Sedat Avcı	İstanbul University, Turkey
Sedat Benek	Harran University, Turkey
Sefa Ak	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Turkey
Seher Topluoğlu	The Ministry of Health, Turkey
Selahattin Polat	Uşak University, Turkey
Selin Yıldız	Kilis 7 Aralık University, Turkey
Selma Zengin Kazancı	Osmaniye Korkut Ata University, Turkey
Selver Özözen Kahraman	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Semra İskan	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Serap Aksoy	Yüzüncü Yıl University, Turkey
Seray Töz	Ege University, Turkey
Serdar Yeşilyurt	University of Bern, Switzerland
Serdar Ceylan	Burdur University, Turkey
Serdar Vardar	Katip Çelebi University, Turkey
Serhat Güler	Ankara University, Turkey
Serhat Cengiz	Ankara University, Turkey
Serhat Şensoy	Turkish State Meteorological Service, Turkey
Serkan Sabancı	Siirt University, Turkey
Serpil Menteşe	Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey
Sevda Altunbaş	Akdeniz University, Turkey
Sevgi Görmüş	Bartın University, Turkey
Sevli Öztürk	Harran University, Turkey
Sibel Can Çetinkaya	Afyon Kocatepe University, Turkey
Sinem Eren Bayraktar	Akdeniz University, Turkey
Sinem Şahin	Pamukkale University, Turkey
Suat Tuysuz	Erzincan University, Turkey
Suk-Keyong Kang	Niğde Ömer Halis Demir University, Turkey
Süleyman Toy	Atatürk University, Turkey
Şaban Çelikoğlu	Bülent Ecevit University, Turkey
Şenay Güngör	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey
Şerife Günay	Akdeniz University, Turkey
Şevket Işık	Ege University, Turkey
Şule Gürboğa	General Directorate of Mineral Research And Explorations (MTA), Turkey
Tahsin Onur Yücel	Jemirko-Geological Heritage Protection Association, Turkey
Taner Şar	İstanbul University, Turkey
Tanyel Özelçi Eceral	Gazi University, Turkey
Telat Koç	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Tevfik Erkal	Çankırı Karatekin University, Turkey
Tuğba Öndağ	Directorate of Provincial Agriculture and Forestry, Turkey
Tunahan Aykut	İstanbul University, Turkey
Tuncer Demir	Akdeniz University, Turkey
Tülay Öcal	Mustafa Kemal University, Turkey
Tülay Sevim	Ankara University, Turkey

Uğur Doğan	Ankara University, Turkey
Uğurcan Ayık	Gaziantep University, Turkey
Utku Eren Bağcı	Ankara University, Turkey
Ülkü Eser Ünaldı	Gazi University, Turkey
Ümit Günhan	Katip Çelebi University, Turkey
Ümit Kurt	Çankırı Karatekin University, Turkey
Ünal Akkemik	İstanbul University, Turkey
Vedat Avcı	Bingöl University, Turkey
Vedat Çalışkan	Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Vedat Toprak	Middle East Technical University, Turkey
Veli Ortaçeşme	Akdeniz University, Turkey
Volkan Zoğal	Ege University, Turkey
Warren J. Eastwood	University of Birmingham, United Kingdom
Witold Rohm	Wrocław University of Environmental and Life Sciences, Poland
Yasin Koç	Balıkesir University, Turkey
Yaşar Suludere	Jemirko-Geological Heritage Protection Association, Turkey
Yıldız Güney	Uşak University, Turkey
Yılmaz Akdi	Ankara University, Turkey
Yunus Emre Mutlu	Sakarya University, Turkey
Yusuf Özbel	Ege University, Turkey
Yusuf Can Çalışır	Ankara University, Turkey
Yusuf Kızılkan	Atatürk University, Turkey
Yücel Dinç	Marmara University, Turkey
Zehra Obut	İstanbul University, Turkey
Zeki Koday	Atatürk University, Turkey
Zerrin Demiröz	Ankara University, Turkey
Zerrin Karakuzulu	Sakarya University, Turkey
Zerrin Söğüt	Çukurova University, Turkey

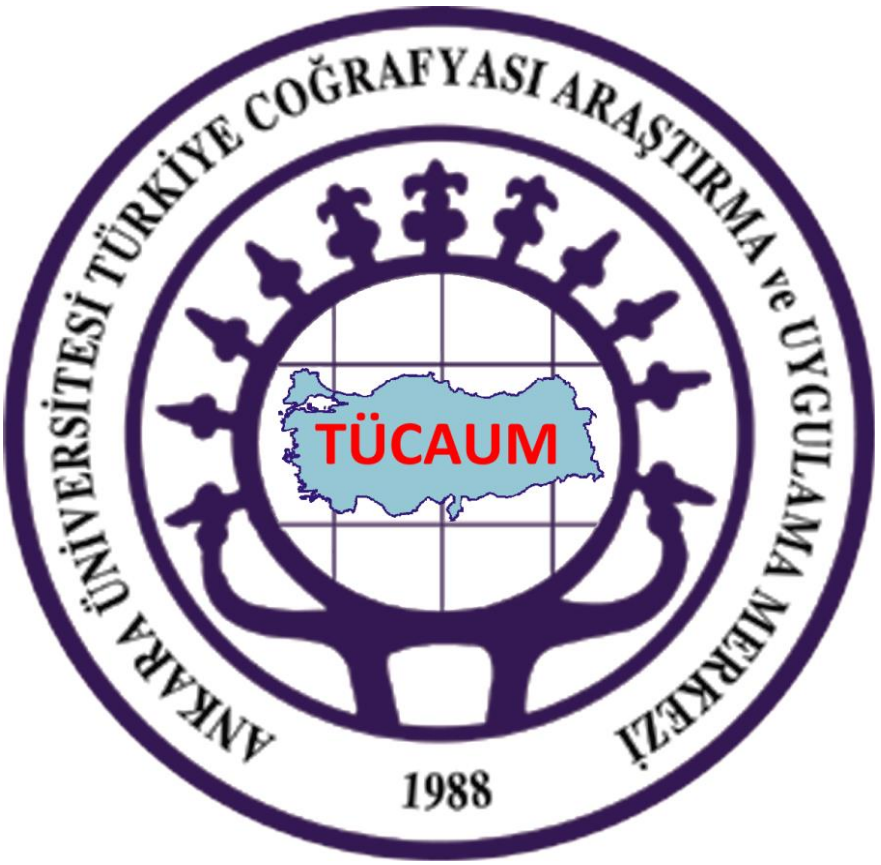

Ankara Üniversitesi, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi,
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 06100, Sıhhiye / ANKARA
Tel: (312) 310 32 80/1218-1244
Faks: (312) 310 57 13
E-posta: tucaum@ankara.edu.tr